

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

**La mulți ani,
Mlaestre Mihai Ciobanu!**

Sumar

LIUSEA URSACHI

Eminescu cunoscut altfel1

GALINA GĂRJĂV

„Al meu nume o să-l poarte...”2

ION DOMENCO

Dorință și speranță3

LUDMILA NEGRI

Cultura — pilon al națiunii4

TATIANA BUTNARU

Contribuția lui B. P. Hașdeu
la cercetarea mitologiei autohtone5

BP ANDREI VARTIC

Doar la bibliotecă înveți cum să utilizezi tableta spre
binele copilului tău8

NADEJDA BIVOL

Explorarea oportunităților TIC în promovarea cărții,
lecturii și bibliotecii9

VASILE CHISELIȚĂ

Mihai Ciobanu — maestrul, creatorul și interpretul,
la un moment aniversar 10

MARIA BORTĂ

„Cristale de memorie” 14

SVETLANA CERNOV

Scriitorul Vasile Romanciuc, omagiat la Criuleni 15

ANATOL EREMIA

Destinul cuvintelor - 19. Nume, numere și numerale 16

VICTOR SÎRBU

Formarea competenței specifice sincronizarea cântului
instrumental în ansamblu prin elaborarea Programului
de stimulare motivațională pentru învățare 18

DUMITRU PĂSAT

Mare spirit al științei și filosofiei moderne 20

VALENTINA GROSU

„Clubul tânărului jurnalist” 21

ZINAIDA MINCIUNĂ

Seminarul regional 2018 22

LUCIA BOTNARIUC

„Vatra merelor domnești” 23

ZINAIDA MINCIUNĂ, VICTORIA ANTOCI

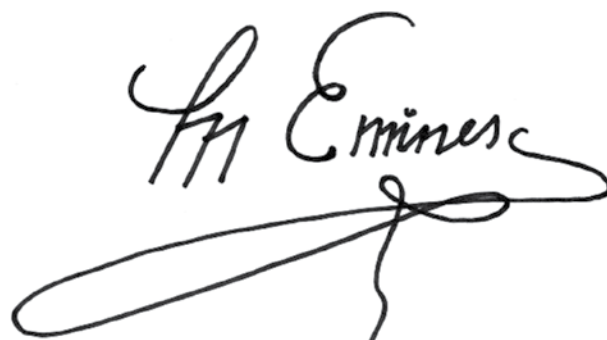
Grigore Vieru omagiat la Corjova 24

ELENA CASAPCIUC

Creative și ingeniozitate 24

TAMARA LARII

Ninela Caranfil la Cricova de Ziua culturii cop. 3

*Stimați cititori și colaboratorii ai revistei
Realități Culturale,*

vă aducem la cunoștință că, începând cu
1 ianuarie, toate materialele propuse spre publi-
care urmează a fi expediate exclusiv în format
electronic, la adresa de e-mail:

casadecreatie@gmail.com.

Materialele (texte și foto) urmează a fi
însoțite, în mod obligatoriu, de:

- numele și prenumele autorului,
- funcția sau gradul științific deținut,
- numărul de telefon mobil.

Redacția își rezervă dreptul să micșoreze
volumul articolului, fără a afecta conținutul și
esența acestuia.

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Chimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etno-
grafie și Istorie Naturală

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Minis-
terului Educației, Culturii și
Cercetării

dr. Mariana Cocieru, AȘM

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

ISSN 1857-4424

Proiectul „Realități Culturale”

Tel. redacție: (022) 20-25-55, 20-25-53
Fax: 20-25-55
Mob.: 069 39 24 98 (P. Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68,
of. 338, 324

EMINESCU cunoscut ALTFEL

La începutul fiecărui an, la 15 ianuarie, suntem toți luminați de numele Marelui Eminescu.

Ne bucurăm că avem acest reper moral, spiritual, literar, publicistic și foarte românesc, care în

profesoară, Galina Moraru, care s-a ocupat și de pregătirea ei împreună cu Nadejda Gorincioi — profesoară de l. română.

Au răsunit poezii, romane și chiar teatralizări din opera Marelui Poet.

vremea această tulburare ne menține să nu dispărem ca națiune.

Prin Eminescu și cu Eminescu poporul nostru va dăinui în eternitate. Eminescu este barometrul spiritualității române „coloana infinitului” în cultura română — spunea C. Noica.

Acest fapt a fost conștientizat în profunzime. de către lumea bună de la Cetireni.

Astfel, la inițiativa profesoarei de limbă română, Galina Moraru de la Gimnaziu Cetireni, un grup de elevi, profesori, bibliotecari și alți oameni de bună credință s-au adunat la bustul lui M. Eminescu, din parcul de odihnă, cu buchete de flori pentru a comemora Luceafărul poeziei românești.

Activitatea a fost monitorizată de aceiași

Ziua a fost geroasă, dar și frumoasă, am fost alături de poet o oră, o oră și ne-a fost de-ajuns pentru a trăi clipe de neuitat în compania Poeziei. La final ne-am dat întâlnire la anul, dar într-un număr mai mare cu reprezentanți ai tuturor instituțiilor din teritoriu.

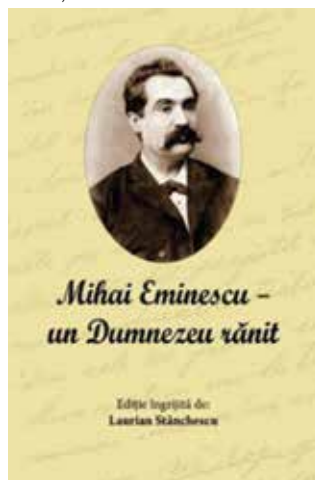
Vreau să zic că nouă, profesorilor, învățătorilor, bibliotecarilor, educatorilor ne revine rolul și datoria sfântă de cultivare a dragostei față de creația Marelui Geniu și a poeziei în general, care ne unește, îmbogățește, educă și ne hrănește spiritual.

De notat că această dată, 15 ianuarie, a fost declarată și Ziua Culturii Naționale, ziua de naștere a poetului a devenit și o sărbătoare mondială marcată în calendarele UNESCO.

L-am cunoscut pe Eminescu de mică, de la grădiniță, de la școală, știam și știu că Eminescu este cel mai mare poet român prin bogăția de idei și sentimente, ca artist neîntrecut de nimeni. Știam că a iubit frumusețile vieții și a urât cu patimă pe toți acei, care întunecau viața și nu lăsa să se dezvăluie din plin frumusețea, și că ei în final au căutat să-l ducă spre nebunie, doar ca să-l oprească, iar acesta era de neoprit. Acest iubitor al vieții a trăit o mare tragedie, i-a fost tragică existența, i-a fost tragic sfârșitul.

Citind însă despre recenta apariție „Mihai Eminescu — un dumnezeu rănit” concepție și îngrijire de Laurian Stăncescu — publicist și scriitor român, am rămas total surprinsă.

Cartea a văzut lumina zilei la Chișinău, editura „Pontos” a cărei directoare, Marcela Mardare a conștientizat valoarea inestimabilă a acestei scrieri, care te face să te înfiori și care a reușit s-o scoată de sub tipar într-un termen — record, — susține M. Morăraș, autorul interviului din „Literatura și arta”, nr. 3, 2018

Acest material a ni merit la autor de la nepotul lui M. Eminescu—Gheorghe Eminescu (nepot de la fratele Matei).

Originalul ei a fost editat în anul 1893 cu denumirea: „Scriori către Cornelia Emilian și fiica sa” de Henrieta și Mihai Eminescu, dar imediat o parte din cărți a fost topită iar alta ascunsă și interzisă tot în acel an.

Această carte reprezintă crucificarea lui Minai Eminescu. Este prima dată când apare adevărul despre asasinarea lui, despre cele șapte arestări din timpul vieții, despre înfometarea lui cumplită, despre faptul că a fost ținut în lanțuri (și nu este deloc o exagerare, o metaforă). Acest zeu a fost ținut de oameni în lanțuri pentru că și-a iubit țara, pentru că a pledat și a trăit pentru cauza românismului.

Aici se conține perioada cea mai grea a poetului M. Eminescu. E vorba de anii 1887–1888, când dumnealui a fost din nou arestat și dus cu jandarmii la mănăstirea Neamț. Acolo a stat sechestrat aproape jumătate de an. Tot acolo nefericitul nostru poet era pus iarna într-un butoi cu apă rece, iar peste cap i se turna zăpadă și gheață, apoi era scos și bătut cu funii umede, una din gravele acuze fiind aceea că el luptase cu cele două imperii și cu propria lui țară.

M.Eminescu denunță un tratat ultrasecret dintre imperiul Austro-ungar și România. În această conspirație înaltă a celor două imperii sunt implicați Carol I, regele României și Titu Maiorescu, inclusiv politicieni, Parlamentul

României, jurnaliști. Pentru asta și pentru multe altele care au urmat M. Eminescu a trebuit să plătească exact cu capul

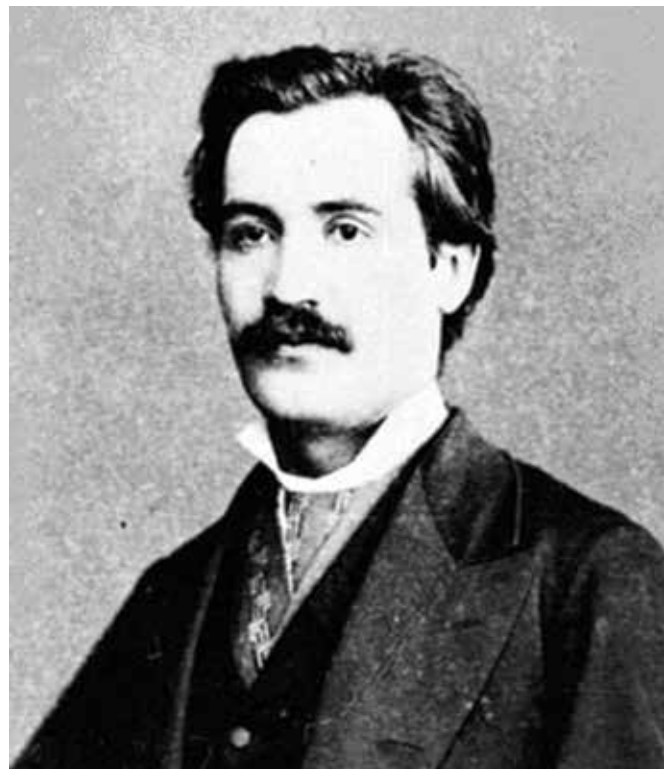
În primăvara lui 1888 M. Eminescu este adus în mica locuință din Botoșani a surorii sale Henrieta aproape imobilizată din cauza unei boli incurabile. Iată ce scrie Henrieta către o prietenă: „Nefericitul meu frate se ascunde sub pat sau intră de frică în și-fonier când bate cineva la ușă”.

Despre prietenii Laurian Stănescu spune: M. Eminescu nu avea prieteni deloc. Caragiale, Vlăduț, Kogălniceanu, Alecsandri, toți au fugit, toți l-au lăsat, l-au părăsit

când a început să fie arestat și maltrat de serviciile secrete.

Și ultima: Se știe că Eminescu a enunțat înaintea lui Einstein teoria relativității. Când Eminescu enunța teoria relativității Einstein avea doar 10 ani. Această teorie o regăsim în „Sărmanul Dionis” în poemul „La Steaua” și, bineînțeles, în „Luceafărul”.

N-am citit încă această carte, dar numai din interviul lui M. Morăraș cu Laurian Stănescu îmi dau seama că această carte este ca o bombă, care ar răsturna multe lucruri, ar tulbura conștiința fiecărui cetățean român despre chinul destin tragic al nefericitului nostru Geniu Eminescu.

GALINA GĂRJĂV, șefa BP Feșteștița

„Al meu nume o să-l poarte...”

Interesul pentru patrimoniul cultural și operele românești de valoare crește de la an la an.

geniului literaturii române ne-am adunat în jurul bustului lui M. Eminescu din scuarul primăriei, pe care

lității emblematice a valorilor țării noastre. Să ne plecăm asupra operei acestuia, să cunoaștem impactul operei asupra spiritualității noastre și să gustăm din frumusețea acestei poezii.

Eminescu este și va rămâne în inima tuturor românilor, pentru că el a fost o personalitate copleșitoare, care i-a impresionat pe contemporani prin inteligență, memorie, curiozitate intelectuală, cultură de nivel european, bogăția și farmecul limbajului. Din acest motiv putem spune că fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci

*Pe pământul vechii Dacii
Când mai mare când mai mic
Dacă n-ar fi Eminescu
Viața nu ne-ar fi nimic
Într-o lume relativă
Mai avem un nume sfânt
Eminescu-i România
Tănuțită în cuvânt.*

Eminescu va rămâne în conștiința poporului nostru ca un suflu viu, căci spiritul eminescian este veșnic, veghind asupra noastră din spații astrale, iradiind prin veacuri frumusețe și armonie.

Acest lucru este demonstrat de manifestările dedicate poetului și publicistului M. Eminescu. În această zi de 15 ianuarie 2018 când se împlinesc 168 de ani de la nașterea

i l-am închinat personalității ce ne poartă pentru vece numele Moldovei în lumea întreagă și Ziua Națională a Culturii, stabilită la această dată ca un prinos dăruit persona-

Dorință și speranță

Text și imagini: ION DOMENCO

În satul Cociulia, rl Cantemir, a fost finalizată cu succes implementarea Proiectului comunitar „Aportul femeilor active—succesul comunității” de renovare a locului de agrement „La Izvor”. Cu această ocazie, locul a fost sfințit de preotul paroh al bisericii din sat, Nicolae, după care artiștii amatori, ansamblul folcloric „Semănătorii” au asigurat o adevărată sărbătoare pentru săteni și oaspeții lor.

După cum a menționat în cadrul festivității de bilanț a Proiectului reprezentanta Programului Național de Mentorat pentru Femei Active, „INSPIR-O”, Vera Ciuchitu, pentru a.c. Programul în cauză și-a propus scopul de a susține grupurile de femei cu spirit civic din șapte localități din țară, care, într-un final, au reușit să implementeze șapte proiecte inspiraționale, astfel demonstrându-le cetățenilor că schimbarea în bine începe de la fiecare dintre ei. Programul „INSPIR-O”, care s-a desfășurat în localitățile în care nu există femei în consiliile locale, și-a propus să consolideze capacitățile de lider ale femeilor, iar ele, la rândul lor, să

promoveze conceptul egalității de gen în politicile locale și să implementeze proiecte de mobilizare comunitară. Este vorba și de locul de agrement, Parcul pentru plimbări, amenajat cu gust în satul Cociulia din raionul Cantemir, mai cunoscut în localitate „Căciula lui Ștefan”, avându-se în vedere monументala cușmă din piatră de Cosăuți, instalată aici încă în 1989, în contextual legendei, care povestește că, trecând prin aceste locuri după o bătălie cu turcii, Ștefan cel Mare și-a potolit setea din acest izvor, unde și-a uitat căciula, de unde și denumirea satului de Căciulia.

Coordonatoarea de Proiect, Aliana Ojog, liderul grupului de inițiativă Dorință și Speranță, constituit din femeile active din sat—Maria Grecu,

Iulia Hosman, Maria Avram, Nina Miron, Olesea Hușanu, Natalia Cărlan, Viorica Bagrin, Valentina Mocanu, Ludmila Boișteanu, Tatiana Sava, Nadejda Safta, Lilea Avram, Nina Tomiță, Angelina Bocancea, Eudochia Popescu, Melania Moraru, Natalia Savițchi, Nina Tataru, Maria

Toderici, Valentina Balan, Valentina Domenico și Tatiana Tataru — i-a declarat corespondentului nostru că cel mai important lucru este că la de-

rularea Proiectului și-au adus contribuția marea majoritate a comunității, inclusiv diaspora moldovenească din Austria (concetățenii stabiliți acolo au donat arbori decorativi, lalele și iarbă pentru gazon). Deci, am obținut un grant de cca 2.700 de dolari, 90.000 de lei ne-au dat Primăria, iar cca 28.000 de lei am adunat de la oameni. Și-au dat aportul prin muncă în folosul comunității mulți consăteni, au venit cu contribuția sa și angajații ocolului silvic Cociulia, agenții economici din sat ș.am.d. Cu

forțe comune, umăr la umăr, am reușit să curățăm și să amenajăm parcul „La izvor“, care acum este de nerecunoscut. Împreună cu localnicii am instalat scaune, urne, lumină și trotuare. Cel mai greu a fost să găsim forță de muncă calificată pentru executarea lucrărilor, în rest, oamenii au făcut muncă voluntară, menționează Alina Ojog. Ea a mai spus că datorită proiectului, circa 35 de femei din satul Cociulia au beneficiat de seminare de dezvoltare personală, iar în rezultat, acestea sunt

active și interesate să pună umărul la dezvoltarea comunității, să asigure durabilitatea Proiectului, să aplice la alte proiecte.

Precizăm că Programul Național de Mentorat pentru Femei Active „INSPIR-O!“ a rezolvat multe probleme comunitare din RM pe parcursul ultimilor ani, ceea ce urmează să se întâmple și pe viitor, totul grație ambiției sănătoase de care dau dovadă femeile participante și dorința lor de a realiza lucruri pozitive în societate.

LUDMILA NEGRI, sp. pr., Secție Cultură și Turism Fălești

Cultura – pilon al națiunii

La Fălești, în data de 14.01.2018, Palatul rațional de Cultură „Mihai Volontir“, a avut loc Sărbătoarea „Cultura – pilon al națiunii“, dedicată Zilei Naționale a Culturii, care a demarat în holul instituției cu vernisarea expoziției personale „Veșnicia s-a născut la sat“ a artistului plastic Ion Roman, profesor al Școlii de Arte Plastice „Gheorghe Vrabie“ Fălești, filiala Sărata Veche. O scurtă incursiune în activitatea și opera de creație a avut directorul școlii, Damian Furdui. Cu cele mai frumoase cuvinte de felicitare și susținere s-a adresat primarul comunei Sărata Veche Maria Galiț. Șeful Secției Cultură și Turism, Grigore Budu, a accentuat importanța activității pedagogice și artistice a plasticianului, contri-

buția esențială în educația și transmiterea tinerei generații a tainelor artei plastice și, în semn de grațitudine și pentru profes-

onalism înalt în domeniu, l-a menționat cu diplomă. Tuturor, șeful Secției a transmis felicitări și urări de bine cu prilejul sărbătorii profesionale – Ziua Națională a Culturii.

În sala de spectacole a urmat un concert de zile mari susținut de formația folclorică „Baștina“ și orchestra de muzică popu-

include colinde, urătură, jocuri cu măști zoomorfe – *Capra, Ursul, Căluții*, și tradiționalul semănat. Orchestra a prezentat un florilegiu de melodii orchestrale și cântece alese în interpretarea soliștilor Ruslan Serafimovici, Maria Negoită, Ion Jalaba, Sergiu Cristian, Irina Timuța, Pavel Hodobină și Ilinca Zubic.

Sărbătoare de suflet pentru cei ce organizează și desfășoară acțiunile artistice publice în localitățile de baștină, pentru întreaga comunitate. La Mulți Ani cu prilejul Zilei Naționale a Culturii! Să vă dăruiască Noul An 2018 multă sănătate, vigoare și noroc, inspirație și creativitate, succese și realizări noi întru prosperarea culturii și a țării, și a fiecăruia în parte.

lară „Păunaș“, diriguite de Valeriu Negri. Aflându-ne în ziua de Sfântul Vasile, Anul Nou pe stil vechi, formația „Baștina“ a bucurat publicul spectator cu un program special, care

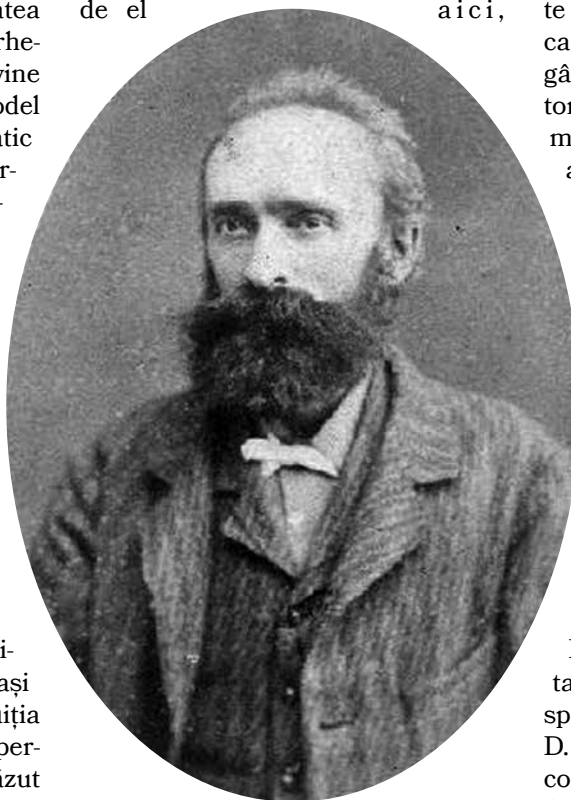

Contribuția lui B. P. Hașdeu la cercetarea mitologiei autohtone

Interesul lui Bogdan Petriceicu Hașdeu pentru mitologia autohtonă și-a găsit concretizare într-o serie de investigații folcloristice, unde au fost propuse discuții mai multe aserțiuni, opinii, probleme de cercetare din spiritualitatea geto-dacică. Mitologia autohtonă în expresia ei modernă se sprijină pe valorificarea tradițiilor populare, dezvăluie modalități de transfigurare artistică a realității prin prisma de viziuni și reprezentări ce caracterizează personalitatea creatoare a poporului român. Arhetipul Dochiei la care exegetul revine de mai multe ori constituie un model ipotetic, este simbolul emblematic al unui spațiu sacru de valori circumscris în aspectele sale fundamentale. Dochia, personificarea străvechii Dacii, simbolizează în accepția lui B.P. Hașdeu constituirea istorică a românilor, dar în același timp se încadrează și în resorturile unui cadru natural văzut în dimensiunile descriptive ale imaginației dacice, în strânsă legătură cu același mit al statorniciei. Împietrirea Dochiei pe o stâncă din Ceahlău, la care se referă B.P. Hașdeu într-un studiu din tinerețe, este de origine mitico-legendară, dar în același timp, ne duce cu gândul spre intuiția unor târâmurii originare, are loc personificarea unui cadru natural văzut în dimensiunile descriptive ale imaginației dacice. „Pe una din terasele Ceahlăului, scrie B.P. Hașdeu, se ridică o statuie neghioabă, neproporțională de 5 arșini, cunoscută în popor sub denumirea de Zeița Dochia. Ea reprezintă vag, un chip de femeie căreia îi curge din față un izvor de apă. De jur împrejurul statuii sunt împrăștiate pietre mari, care au căpătat în imaginația poporului forma unor oițe“. [1, p. 104]

Străvechea legendă a naturii cu oscilațiile ei caracteristice pentru echinoptiul de primăvară transpare din învolburările spirituale ale

timpului mitic, Hașdeu încearcă să reactualizeze ficțiunea mitică, sprijinindu-se pe descoperirile predecesorilor săi, pentru a reconstitui itinerarul emblematic al Dochiei în dimensiunile sale ontologice, cognitive, existențiale. „Dochia (Eudochia), subliniază în altă parte B. P. Hașdeu, era fiica unui rege puternic, nespuse de frumoasă, ea fiind „urmărită, după cucerirea Daciei, de către Traian, se ascundea de el aici,

păscând o turmă... În cele din urmă, după cum se relatează în continuare, „fiind găsită în acest adăpost, ea a fost transformată de către Zeu, la rugămintea ei, în statuie ca să nu-și piardă cinstea [2, p. 99].

În procesul de dezvăluire a arhetipurilor străvechi, Hașdeu se orienta într-o anumită măsură spre cunoscuta legendă a lui Gh. Asachi **Traian și Dochia** publicată în 1840. Luînd în discuție lucrarea respectivă, savantul făcea abstracție de ficțiunea mitică, „eu nu împărtășesc

legenda populară, pentru că legenda nu este un eveniment real“ [2, p. 99], dar și-a sprijinit afirmațiile în baza unor documente vechi și a muncii de cercetare pe teren, fiindcă, așa cum precizează Hașdeu, anume „cuvintele lui Cantemir m-au făcut să introduc pe Dochia în mitologia românească [2, p. 99-100].

Imboldul se manifestă din dorința de reconstituire a adevărului științific, autorul pornește de la niște izvoare de cunoaștere esoterică ca să scoată în lumină nivelurile de gândire mitică ale stratului autohton, orientând cititorul spre cele mai adânci zone ale spiritualității autohtone, care pare că au coborât de undeva din conștiința universală. Aceste interpretări, aserțiuni aveau menirea să elucideze „punctele de plecare mitologice ale orientării scriitorilor naționali, iar un străin care nu le-ar cunoaște, ar pierde mult din semnificația poeziei noastre moderne [3, p. 62].

Pentru a determina autenticitatea vestigiilor trecutului geto-dacic din muntele Ceahlău, B. P. Hașdeu relevă legătura dintre statuie și mitul Drochiei, privită fiind drept o realitate istorică de cult pentru epoca respectivă. Inițiativa de a polemiza cu D. Cantemir se manifestă prin dezaordul cu opinia acestuia precum că „statuia ar trebui să fie o reprezentare a unei zeițe păgâne“ [2, p. 100]. Savantul invită publicul la discuție în baza mai multor aserțiuni, ca în cele din urmă să ajungă și la alte constatări referitoare la semnificația originilor. „Este greu, firește, de spus dacă natura a arătat în acest monument jocurile sale, precizează Hașdeu, ori dacă o mână ghibace de artist a făcut-o așa“ [2, p. 99].

Disponibilitatea imaginativă a lui B. P. Hașdeu față de etnogeneza mitică despre Dochia se manifestă prin „mai multe nivele“, pe de o parte, se are în vedere „mitul arhaic păs-

toresc-universal“, făcând referință la cunoscuta legendă a naturii, când Dochia lăsând cojoacele îngheață și se pietrifică într-o stâncă, iar pe de altă parte se are în vedere „un mit istoric“, care se prezintă drept „o soluție de transcedere a impasului, ca o împlinire dată de Zamolxis rugăminții fetei de împărat, care își va apăra în această ipostază integritatea ființei“ [4, p. 128].

Având cunoștințe profunde în domeniul civilizațiilor străvechi, Hașdeu aduce argumentele sale de rigoare pentru a prezenta niște lecții ale istoriei, dar și a demonstra în mod concret originea autohtonă a stratificării statuii de pe Ceahlău, care în mod veritabil „reprezintă singurul monument dac“ [1, p. 101] printre mulțimea de idoli slavi, iar vechea legendă populară despre Dochia capătă o nouă plenitudine, devine un simbol matern cu multiple semnificații, este o „Magna Mater“ cum este numită în unele studii etnologice cu orientare pentru neamul de păstori din care face parte, ea transpare drept o „mumă“ a poporului român, dar și a naturii în germinația ei totalizatoare, este „mama soarelui, mama ploii, mama florilor, mama lui Dumnezeu“ [5, p. 30]. Dochia mai este percepută cu semnificația de obârșie sau origine, fiindcă în accepția populară „nu e nimic pe lume care să nu aibă o mumă, o maică“ [6, p. 226]. Argumentele expuse au o multiplă perspectivă de abordare a arhetipurilor din mitologia dacică, cu alte cuvinte, Dochia-mumă este orientată spre tentația originilor, cultul strămoșilor perceput în dependență de argumentele referitoare la ciclul anual al zeităților vegetației cu aspectele lor telurice și hetoniene [7, p. 73]. Or, cercetătorii au pus nu o singură dată „problema existenței la geto-daci a unei zeițe feminine a pământului, soție a lui Zamolxis, zeitatea pământului în creșterea și descreșterea sevelor acestuia, înveșmântarea de plante și roade, dezbrăcată de acestea [7, p. 76].

Aserțiunea este susținută și de I. Ghinoiu care întrevade în arhetipul Dochiei alături de metamorfozele ei calendaristice, amintirea Marii Zeițe (Terra Mater) și este identificată cu Diana și Iuno din Panteonul Român, cu Hera și Artemis din Panteonul grecesc [8, p. 64]. În analogie

cu zeitățile feminine la popoarele trace, Dochia este apreciată drept o divinitate agrară și maternă la vârsta senectuții [8, p. 64]. Plasată la hotarul dintre desigururile greu de străbătut din ambianța naturală a Daciei și imperiul zeilor, Dochia transpare în ipostaza de „Marea Mamă a zeilor“, „Magna Mater Deorum“, „o mamă a naturii, mama natură a tuturor lucrurilor, stăpâna munților și a stihțiilor“, „ocrotitoarea păstorilor“ [9, p. 107]. Cu această ocazie, M. Eliade întrevade în toate culturile arhaice — fie ele agricole, fie maritime... principiul feminin sub forma unei Mame, a unei Mari Zeițe creatoare și păstrătoare a Cosmosului. Unitatea geniului omenesc a fost descoperită după ce s-a descoperit unitatea Cosmosului: căci Magna Mater e o mamă a Totului, a Zeilor, ca și a oamenilor. Magna Mater a avut rolul formulei care unifică. Unifică nu numai Cosmosul, ci chiar neamul omenesc [10, p. 20].

În baza unui bogat material fac-tologic, Hașdeu încearcă să depisteze niște nuanțe suplimentare ale unor zeități feminine din miturile autohtone, făcând o asemănare dintre personajul dacic și întru-chipările Zeiței — Mame „din lumea pelasgică“ [9, p. 106], a căror supremație se manifestă prin niște evidente și calități magice, ele asigură fertilizarea naturii și a universului, așa cum depistăm din mărturisirile lui Apuleius inserate și comentate în investigațiile lui B. P. Hașdeu. Cu această ocazie cităm un fragment, preluat și interpretat de Hașdeu: „Eu sunt mama natură a tuturor lucrurilor, stăpâna stihțiilor (devoratoarea) secolelor, eu sînt suverana împăraților, regina umbrelor, tăcerea sumbră a iadului. Divinității mele unice, deși multilaterale, i se închină toată lumea, sub diferite nume. Unii mă numesc Mama Zeilor, alții Artemis [9, p. 107].

Este interesantă și discutabilă în același timp constatarea lui N. Densușianu, care la rândul său, întrevadea în „figura Dochiei sau a Mamei Mari din Dacia“ o semnificație mitică aparte „pe de o parte el relevă în arhetipul Dochiei oscilațiile calendaristice ale timpului de primăvară, pe de altă parte este celebrată o zeităte maternă supremă din tradiția populară cu numele Dochiana. „Dochiana cea frumoasă din colindele agrare“, după cum ne sugerea-

ză în incursiunile sale N. Densușianu, „se înfățișează ca o virgină foarte frumoasă ce nu îmbătrânește“ și se manifestă în ipostaza de zeiță a fertilității pământului“ [11, p. 193]. „Nu există nici un contrast între aceste două tradițiuni populare, precizează N. Densușianu, cu privire la baba Dochia cea împietrită și la Dochiana cea frumoasă. În colindele române se celebrează tinerețea, frumusețea extraordinară și castitatea Mamei — Mari, iar legendele se referă la a doua parte a vieții sale, în particular la apoteoza sa [11, p. 183-194]. Cu alte cuvinte este celebrată frumusețea și jubilația sărbătorească a naturii în dimensiunile sale fundamentale.

După cum vedem, arhetipul Dochiei conține o inițiere într-un sistem mitologic de referință și are orientare către neamul de păstori din care face parte, se are în vedere un „spațiu etern care nu dispăre și pe fiecare îl descoperă prin confundarea în el însuși“ [12, p. 1].

În notele și comentariile pentru volumul de folcloristică al lui B. P. Hașdeu, I. Opreșan se referă la următoarele aspecte prefigurate în studiul despre Zeița-Mumă, acestea sunt: „Importanța multiplă a Zeiței — Mume; Prima treaptă a importanței religioase și cosmice a Zeiței — Mume;

Venerația și încarnările ei alegorice“ din care nu s-au păstrat, după cum precizează semnatorul studiului, „decât capitolul I și începutul celui de-al II-lea“, pe unde au fost inserate „ample incursiuni în mitologia, limba și istoria tracilor“ [13, p. 466].

Lectura lucrării *Zeița Dochia și babele de piatră*, un studiu de o profundă orientare mitică, continuă firul gândurilor din incursiunile analitice și mărturiile lui Hașdeu din *Fragmente autobiografice*, unde se vorbește despre „semnificațiile istorico-mitologice ale pietrelor megali-tice de lângă Chișinău“, exegetul are în vedere „alinia-mentul supranumit Cheile Băcului“ [14, p. 466]. În contextul acestor afirmații, mărturisiri, exegeze, personalitatea lui Hașdeu este relevată în dimensiunile elanului său creator față de spiritualitatea geto — dacică. Având o disponibilitate aparte față de mitologia autohtonă, Hașdeu face niște constatări îndrăznețe, stabilește asocieri, le-

gături, găsește soluții de abordare a materialului de investigație științifică.

Portretul mitic al Dochiei este prezentat într-un spațiu străvechi, marcat de ideea dacică a nemuririi, în baza de reconstituire a diferitor surse documentare referitoare la mitologia națională, cercetătorul îndeamnă spre inima istoriei, unde în prim plan se află „moșii patres, moșii patria”, și după cum ne sugerează la rândul său O. Babu — Buznea „cu orânduile lor bune și drepte, cu limba lor spornică și bogată, cu moștenirea lor inteligentă și socială întemeiată pe o mare epocă eroică și pe o dezvoltare normală și **sănătoasă**” [4, p. 159]. B. P. Hașdeu are inspirația să reconstituie itinerarul emblematic al Dochiei, pe temelia unor resorturi mitico — folclorice, în dependență de materialele puse la dispoziție, diferite studii de arhivă, dar și în baza resorturilor imaginației sale creatoare, de reconstituire și descoperirea unor surse sigure de informare, în vederea aprofundării etnologiei etnice a românilor constituită de secole. Zeița Mumă Dochia exprimă un tip de divinitate, ea figurează deseori alături de cultul lui Zamolxis și se află în strânsă legătură cu arhetipurile solare suprapuse polarității lor existențiale.

Odată ce „înțelepciunea care te duce pe drumul desăvârșirii se află în folclorul fiecărui popor” [15, p.8], Hașdeu are inspirația să creeze cadrul mitic al unui spațiu originar unde persistă „putința perceperii de învățături menite să ridice conștiința la un asemenea nivel, încât să poată să vină, la timpul potrivit, în contact cu adevărul [15, p. 8]. Ideea de întregire mitică este încadrată într-o bogată gamă de reprezentări de viață, survenite din adâncurile istoriei, acestea fiind alimentate de sursele de inspirație mitică, dar și de intenția de „a hrăni” sufletul cu spiritualitate. Adorația soarelui este un studiu prin care Hașdeu are inițiativa de a demonstra esența solară a zeilor din credința strămoșilor noștri. Savantul subliniază că Zamolxis era supranumit drept un „Dumnezeu luminos” sau „Zeul Soare”, iar pe lângă celelalte calități mai avea și funcția de „stăpân al tunetului”. La fel ca și Zeița — mumă Dochia, Zamolxis are predestinarea să-și

manifeste plenar evaziunea sa în mitul solar al universului, este un profet ce-și asumă inspirat „dorul de veșnicie” în contextul rosturilor primordiale de transcedenței cosmice, așa cum scria L. Blaga, mult mai târziu în misterul său păgân Zamolxe: Zamolxe n-a fost om,/ A fost un zeu./ Din cuibul veșniciei/ s-a coborât pe trepte de lumină/ să vă-nvețe tinerețea și durerea. (L. Blaga, Zamolxe)

Obsedat de mitologia autohtonă, Hașdeu are inspirația de a plasa arhetipurile și toposurile mitico — folclorice într-o atmosferă inițiativă. „Laur — Bălaur „transpare” pe flămurile dacilor ca cel mai mare protector al ginții” [16, p.338]. Bradul și viișoara sunt relevate în ipostaza de simboluri mitice, acestea întruchiează imaginea „vegetalului cosmogonic”, exprimă ideea de viață într-o accepție germinativă fundamentală.

Semnificația metaforică a formulei poetice tradiționale „frunză verde” ține la fel de spiritualitatea noastră milenară, fiindcă așa cum subliniază B. P. Hașdeu, ea s-a născut împreună cu naționalitatea română, nu la Tibru sau la Guadalquivir, ci la noi acasă, pe teritoriul Daciei, în secolarele păduri ale Carpaților, acolo unde străbunii noștri s-au format și s-au dezvoltat în curs de veacuri mai înainte de a se pogorî din munte și a le răspândi pe câmpie [17, p. 179-180]. Dacă „poezia noastră poporană este fila Carpaților” [17, p.185], așa cum subliniază cu justificat temei B. P. Hașdeu, ea vibrează în conformitate cu ritmurile spiritualității geto — dacice pentru a exprima ideea de concept primar capabil să păstreze universul mitologic al românilor în dimensiunile sale eterne. Hașdeu are revelația depozitării toposurilor folclorice de semnificația lor sacrală și manifestă tendința de a le integra în ritmurile primare ale vieții și a naturii. Sentimentul de jubilație sufletească, stările, trăirile sufletești își găsesc expresie prin ideea înfloririi, a germinației totalizatoare, așa cum vedem într-un text inserat în articolul Botanică poporană română unde Hașdeu reînvie credințele populare „despre locuința zânelor în Țara Românească”.

Orizontul floral și atmosfera inițiativă introduc cititorul într-o zonă a misterelor și a resorturilor mitice, unde perspectiva participativă a au-

torului ne orientează spre o realitate primordială, în legătură cu cosmosul divin, așa cum vom sesiza din versiunea propusă analizei: Ana Buziană,/ Stană Ogreșteană,/ Zână Magdalină,/ Floare din grădină,/ Iană Samziană/ Chită Semelchită/ Rujă Rujalină,/ Doamna Florilor/ Stăpâna Grădinilor/ Și a zânelor/ Satalina cea cu dar plină,/Avrămeasă — creștineasă/ Doamnă aleasă.../ Și tu, Ilie Cocieș,/ Veniți și vă adunați./ Din toate țările unde vă aflați [18, p.431].

Cele nouă zâne invocate în textul poetic de mai sus derivă din codul genetic al zeiței — mume, ele sunt niște „ființe de lumină”, având o disponibilitate aparte față de Ilie Cociașul tălmăcit în sensul de „Zeul de Soare”, „conducător la carul soarelui peste bolta cerului”. Plantele-zâne enumerate mai sus au niște funcții mitice bineindividualizate și pot fi asociate cu niște zeități feminine din „raiul Dochiei”, având legătură cu pământul, vegetația, apele, văzduhul. Mai bine — zis, are loc integrarea într-un spațiu mitic condensat până la saturație de niște stări sufletești de excepție, ceea ce amplifică ideea înfloririi, a germinației totalizatoare, așa cum vedem și în miturile Dochiei.

În toate aceste studii, materiale, constatări, Hașdeu depășește simpla descriere a fenomenelor atestate. Îndrăgostit de spiritualitatea neamului său concretizată în mituri, arhetipuri, tradiții folclorice, savantul le-a dezvăluit într-o nouă perspectivă pentru a le pune în circulație și a le promova în vederea perpetuării lor prin timpuri și generații. În ipostaza de deschizător de drumuri în studierea mitologiei autohtone, Hașdeu are meritul de a face prima tentativă de investigație științifică a sufletului popular pentru a pregăti terenul în evocarea unor momente de vârf din istoria românilor, ce-și vor găsi expresie în lucrările altor personalități marcante ale culturii noastre naționale.

Note :

1. B.P.Hașdeu. *Zeița Dochia și babele de piatră*. În: B. P. Hașdeu, Scrieri, V.5, Chișinău, Întreprinderea editorială — Poligrafică Știința, 2011.
2. B.P.Hașdeu. *Adorația soarelui*. În: B.P.Hașdeu. Scrieri, V.5, Chișinău, Întreprinderea Editorială Poligrafică

- Știința, 2011.
3. G. Călinescu. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București, Editura Minerva, 1982.
 4. O. Babu-Buznea. *Dacii în conștiința romanticilor noștri*, București, Editura Minerva, 1979.
 5. L. Hanganu. *Subiecte, motive imaginii comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor*. Chișinău, Editura Pontos, 2008.
 6. T. Herseni. *Forme străvechi de cultură poporană românească. Studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului*. Cluj — Napoca, Editura Dacia, 1977.
 7. Gh. Mușu. *Din mitologia tracilor*. București, Cartea Românească, 1982.
 8. I. Ghinoiu. *Datini și tradiții populare de peste an*. București, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
 9. Apud: B.P.Hașdeu. *Zeița — mumă*. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2011.
 10. M. Eliade. *Mitul reînțegrării*. București, Editura Humanitas, 2003.
 11. N. Densușianu. *Dacia preistorică*. București, Editura Meridiane, 1982.
 12. Noemi Bomher. *Mit și mitologie eminesciană*. Iași, Editura Virginia, 1994.
 13. I. Oprișan. *Note și comentarii ale credințelor mitologice la români*. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Î.E.P. Știința, 2011.
 14. Apud: L. Oprișan. *Note și comentarii Reminiscențe ale credințelor mitologice la români*. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința 2011.
 15. A. Ștefan. *Pe urmele lui Zamolxe Carpatia*. Chișinău, Editura Muzeum, 2006.
 16. B.P.Hașdeu. *Laur—Bălaur*. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2011.
 17. B.P.Hașdeu. *Frunză verde. O pagină pentru istoria literaturii române*. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Știința, 2011.
 18. *Botanica poporană română*/ Simeon Măngiucă: De însemnătatea Botanicii românești, în Familia, din Pesta, 1874, vol. 43 — 49. Recenziune. În: B.P.Hașdeu. *Scrieri*, V.5, Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2011.

BIBLIOTECA PUBLICĂ „ANDREI VARTIC”

s. Dănceni, r. Ialoveni

Doar la bibliotecă înveți cum să utilizezi tableta spre binele copilului tău

La Biblioteca Publică „Andrei Vartic” s-a lansat serviciul „Fii conectat” care vine în ajutorul părinților cu copii preșcolari, cu instruiri despre instalarea aplicațiilor educaționale pentru copii și control parental.

În era tehnologiilor informaționale, copii sunt foarte atașați de telefoanele părinților sau tabletă. De aceea numai la bibliotecă părinții pot beneficia de cursuri gratuite care le vor ajuta să instaleze aplicații de învățare a culorilor, limbă engleză, matematică etc. Participanții vor învăța cum să-și creeze un spațiu de joacă în telefon pentru copii, să instaleze și să opereze cu aplicații de control parental.

La eveniment au fost prezenți partenerii proiectului

reprezentanții Primăriei, primarul Andrei Vîrlan care a asigurat biblioteca cu resurse birotice pentru petrecerea trainingurilor și reprezentanți ai Gimnaziului, care au scanat potențialii doritori de a se înscrie la instruiri.

În cadrul activității au fost prezentate beneficiile proiectului și anume că biblioteca este locul potrivit unde poți:

- învăța și accesa GRATIS dispozitivele digitale mobile;
- avea parte de instruiri și ghidare profesională despre softurile educaționale și petrecerea timpului de calitate alături de copilul tău.

Oferta serviciului „Fii conectat”

Instruiri la tablete Gratis despre instalarea și deinstalarea aplicațiilor, exemple de aplicații educaționale despre învățarea limbii engleze, matematică, povești, învățarea culorilor, animalelor etc. Descărcarea softurilor de Parental Control, utilizarea tabletelor de către beneficiari în alte scopuri (vizionarea poveștilor, editarea fotografiilor).

„Sînt mama unui băiețel de 3 ani, care îi place să privească spoturi pe youtube. În urma instruirilor la bibliotecă mi-am creat un spațiu de joacă în telefon cu aplicații educaționale și control parental. Sînt mult mai liniștită cînd copilul se joacă la telefon, deoarece știu că învață ceva util...” spune Onofrei Dorina, 27 ani.

Recent Biblioteca Publică „Andrei Vartic” Dănești, a beneficiat de echipament, care include, 2 I pad-uri,

masă cu scăunele pentru copii, tablă flipchart, 2 bean bag-uri, în cadrul inițiativei Library Inovators Leadership Initiative, coordonator de proiect- Oxana Andreev.

Studiile arată că un copil petrece aproape 23 de ore pe săptămînă în fața unui calculator sau cu telefonul în mînă. De aceea necesitatea serviciului este indiscutabilă, mai ales că, astfel părinții/tutorii pot fi siguri că în acest timp oetrecut cu tableta în mînă, copilul se autoeducă și se dezvoltă în diverse domenii.

NADEJDA BIVOL, șef BP Piatra Albă, r. Ialoveni,
BIBLIOTECAR Gimnaziul nr.102, localitatea Brăila

Explorarea oportunităților TIC în promovarea cărții, lecturii și bibliotecii

Lumea este într-o permanentă schimbare. Fluxul de informații, noile tehnologii, oferta bogată pentru petrecerea timpului liber schimbă radical stilul de viață al omului de azi. Aceste alternative aparent mult mai atractive și mult mai comode decât lectura tind să capteze și atenția copiilor. Tendința înlocuirii lecturii cu petrecerea timpului în fața calculatorului este evidentă. Din confruntările actuale cartea pare să piardă din teren în favoarea tehnologiilor informaționale moderne. Dar de ce calculatorul, telefonul mobil, televizorul trebuie să concureze cu cartea? Oare ele nu pot completa lectura?

În educarea copilului nici una din cele două surse, cartea sau calculatorul, nu trebuie să lipsească. Al lipsi de una din ele este o greșeală de neiertat. Atât lectura, cât și jocurile pe calculator au beneficiile lor. Așadar, astăzi, mai mult ca oricînd este de datoria bibliotecii să deschidă ușa fermecată a lumii cărților. Evident că se impune problema interacțiunii reciproce dintre carte și calculator.

O metodă eficientă de a îmbina lectura și calculatorul pe care o utilizez în bibliotecă este crearea poveștilor digitale. Povestea digitală este arta de a spune o poveste folosind instrumente digitale, dar impune multă imaginație și creativitate. Pentru realizarea unei povești digitale se utilizează metoda Stop-motion – o metodă de animație în care obiectele par să se miște, folosind o serie de fotografii. Este necesar de a avea echipamentul necesar: aparat foto, trepied sau alt mod de a stabiliza aparatul foto, jucării, hârtie colora-

tă, plastilină pentru confecționarea personajelor. Un factor important în realizarea fotografiilor îl constituie mediul:

1. Lumina – ferestrele trebuie să fie în spate sau blocate;

2. Spațiu suficient pentru a preveni interferențele accidentale cu alți utilizatori.

Se alege o poveste și se propune lectura ei pentru a selecta personajele. Dacă lectura îi plictisește pe copii este bine să transformăm actul de a citi într-un joc de roluri, creînd o atmosferă plăcută. Copilul trebuie solicitat să-și exprime părerea despre cele citite, să configureze personaje conform descrierilor din carte, apoi să adapteze acțiunile lor cu decorul și povestea. La crearea personajelor se pot utiliza desene, modele din plastilină efectuate de copii, cât și imagini din calculator pentru personaje și elemente de decor. Astfel se dezvoltă atât competențe din domeniul artelor, cât și competențe digitale cum ar fi: găsirea și copierea în documente Word, formatarea imaginilor, rotația 3-D ș.a. Pentru a primi o calitate mai superioară a poveștii la realizarea fotografiilor se fac mișcări mici ale personajelor chiar dacă timpul de lucru durează mai mult. Crearea filmului se realizează cu ajutorul Programului „Movie Maker”. Un rol important lecturii îi revine la adăugarea narațiunii. Aici se dezvoltă la copii capacitatea de exprimare corectă și expresivă, aptitudini literare etice și estetice, creativitate și dragoste pentru lectură. După înregistrarea vocii se adaptează povestea tăcută a pozelor cu cea sonoră a vocilor copiilor, stabilind

durata perindării imaginilor astfel ca narațiunea să coincidă cu imaginea din poveste. La fine se adaugă numele participanților și se salvează filmul.

Copiii au invitat părinții și copiii de la grădiniță să demonstreze produsul obținut. Vizionarea poveștii digitale a declanșat emoții pozitive, zâmbete când cei prezenți recunoșteau vocile copiilor, aplauze. Povestea digitală a fost postată pe pagina de Facebook a bibliotecii.

O altă oportunitate de promovare a cărții, lecturii și bibliotecii prin intermediul calculatorului este realizarea expozițiilor virtuale. Prin metoda de fotografiere a cărților în diferite ipostaze, adăugarea anumitor animații și a duratei dintre imagini am realizat expoziția „Achiziții recente”. Pe fonul lecturii poeziilor „Îndemn la lectură” de Ilie Prodan și „Ex libris” de Tudor Arghezi se perindă imaginile cărților expuse.

La finele expoziției am indicat adresa fizică și cea de E-mail a bibliotecii, astfel oferind utilizatorilor posibilitatea să aleagă, să rezerve sau să comande online cartea preferată. Am postat expoziția pe pagina de Facebook a bibliotecii pentru vizualizarea ei de un cerc mai larg de utilizatori.

În rezultatul acestor activități am realizat următoarele obiective: eliminarea indifferenței față de lectură; dobîndirea unor abilități de utilizare a calculatorului; dezvoltarea gândirii, imaginației, creativității, capacității de exprimare corectă și expresivă; fortificarea parteneriatului dintre biblioteca școlară și biblioteca publică.

VASILE CHISELIȚĂ, Doctor în muzicologie, Institutul Patrimoniului Cultural

Mihai Ciobanu — maestrul, creatorul și interpretul, la un moment aniversar

Un frumos moment aniversar rotunjește în acest an distinsul muzician, cântăreț, cantautor, folclorist, profesor și remarcabil om de cultură Mihai Ciobanu (n.1953). Prodigioasă-i activitate artistică, concertistică, didactică, mediatică și de creație, desfășurată de-a lungul a peste patru decenii, înscrie o filă valoroasă în istoria artei naționale, demnă de (re)cunoaștere, respect și admirație. Moștenitor avizat al culturii muzicale orale autohtone, înzestrat cu un mare talent, cu o imaginație iscoditoare și cu un spirit artistic inventiv, marcat de scilpirea unei voci native de tenor liric, diafan și armonios, beneficiind de avantajele educației academice de profil și valorificând, totodată, atuurile experienței artistice de solist, în compania unor prestigioase orchestre profesionale de muzică populară din Republica Moldova („Lăutarii“, „Miorița“, „Mugurel“, „Folclor“, Orchestra municipală a fraților Advahov ș.a., după ce—și marcase debutul în scena mare, cu orchestra „Veselia“, încă pe la începutul anilor '70), Mihai Ciobanu și-a consacrat

destinul făuririi și promovării noului cântec popular de sorginte folclorică.

Anume cântecul neo—tradițional, axat pe o nouă viziune urbană asupra muzicilor orale țărănești din trecut, destinat difuzării largi în contextul scenic și mediatic al societății moderne, în care—și dispută întâietatea, încă de prin anii '60 ai secolului al XX—lea, creația de autor, scrierea, partitura, intervenția muzicianului școlit în conservatoare, dar și utilizarea concertantă, cvasi simfonică, a arsenalului de expresie al noilor orchestre populare profesionale, de format academic, a devenit pentru maestrul Mihai Ciobanu un adevărat credo artistic, un manifest de confesiune lirică, o direcție estetică definitorie în activitatea sa de creator, cantautor, interpret, profesor și folclorist. Ajuns la vârsta maturității profesionale, protagonistul reușește să—și deschidă larg sufletul generos către contemporani.

Mesajul cântecului său popular, intonat într—o manieră laborioasă, profundă și expresivă, constituie o ve-

Bunicii Grigore și Feodosia Ciobanu, părinții Nadejda și Seghei Ciobanu, nora bunicii. În centru – Ileana cu fiul Veaceslav (1972)

ritabilă punte de legătură simbolică peste veacuri, cea care are darul de a apropia trecutul de prezent, strămoșii de contemporani, copiii de bunici, vechiul de nou, tradiția de modernitate, ruralul de urban, memoria de uitare, comunitatea patriarhală de ieri de societatea emancipată de azi, reconstituind astfel unitatea și comuniunea umană divină, primară. Vedem înscrisă în opera sa melo-poetică engrama patriei profunde, a plaiului natal, a neamului și a familiei, a moralei creștine și a tradițiilor străbune, — un excelent corolar al eului național, expresie intimă a gândirii, simțirii și modului de viață autohton.

În cântecele lui Mihai Ciobanu, fiecare—și poate citi propriul destin, propriul profil psihologic și propriile aspirații. Omul de rând, găsește în ele ecoul micilor tristeți, dureri și necazuri cotidiene, redescoperă nostalgia romantică a tinereții și a primăverii, explorează răscolitorul sentiment al dorului românesc și al înstrăinării de casă, de vatră sau de părinți, se lansează în universul sublim al visării juvenile și al dragostei, trăiește și experimentează suflul optimist și tămăduitor al marilor bucurii ale vieții în sânul familiei, comunității, aducându-l mai aproape de cei dragi, de tărâmul copilăriei, de atmosfera fastă și edificatoare a obiceiurilor, datinilor, serbărilor, încadrate instituțiilor culturale tradiționale. Intelectualul sau dascălul poate identifica în cântecele sale un bogat tezaur de inspirație, dar și un inepuizabil izvor de modele morale, sociale și comportamentale, demne de imitat și de cultivat pentru urmași. Exegetul și cugetătorul va descoperi, la rândul său, o imensă carte de antropologie muzicală a neamului românesc, încă nescrisă și poate neconcepută până la capăt în cuvinte.

Amplitudinea tipologică, diversitatea stilistică și profunzimea ideatică a repertoriului abordat de Mihai Ciobanu își găsește expresia în tendința sa inovatoare de a explora un orizont cât mai

larg de genuri și direcții în arta populară contemporană, înțeleasă în sensul larg, modern, al noțiunii, și nu în sensul îngust, folcloristic, revolut. Astfel, putem delimita patru domenii sau direcții estetice de bază în creația sa populară interpretativă: 1 — muzica neo-tradițională, 2 — muzica corală populară de autor, 3 — muzica de fanfară și de promenadă, 4 — muzica ușoară sau șansoneta. Polivalența și anvergura stilurilor și genurilor de creație — o trăsătură emblematică pentru profilul artistului popular contemporan — una mai rar întâlnită însă la interpreții de orientare strict folclorică sau folcloristică, îi este, așadar, pe deplin proprie. Caracterul multilateral al creației definește esența personalității și artei sale populare.

Mihai Ciobanu a materializat și documentat efortul său creator, cu acribia și tenacitatea unui adevărat exeget, în numeroasele-i înregistrări audio și video, multe dintre care constituie rodul colaborării cu formații populare de diferit gen. Unele creații au reușit să procu-

re valoarea adevăratelor piese de patrimoniu. O parte însemnată din înregistrările sale au fost incluse în fondul de aur al IPNA Compania Teleradio-Moldova. În rândul acestora se înscriu circa 200 de cântece, realizate cu orchestra „Folclor”, condusă de întemeietorul și îndrumătorul ei, violonistul, compozitorul și dirijorul Dumitru Blajinu (1934—2015), dar și de succesorii acestuia — Ion Dascăl, Valentin Doni și Petre Neamțu — o orchestră profesionistă de prim rang în domeniul muzicii neo-tradiționale din Republica Moldova. Unele creații au fost înregistrate cu ansamblul instrumental popular, condus, în perioada anilor 1984—1987, de regretatul muzi-

cian, compozitor, ilustru aranjour, țambalist și profesor universitar Vasile Crăciun (1946—2017). Cu acest ansamblu, artistul a lansat, printre altele, și cântecul nou

Cu orchestra Veselia la început de cale (1974)

le: „Busuioc înlăcrimat“, „La Nistru, la mărghioară“, duplexul audio/video „Anii cei mai dragi din viața mea“, „Cu trompeta năzdrăvană“, „Viața-i frumoasă, dacă iubești“ ș.a. O parte importantă din palmaresul creației sale, cuprinzând o selecție de 147 de cântece, a fost publicată în colecția monografică cu titlul–testament „Casa părintească nu se vinde: cântece din repertoriul lui Minai Ciobanu“ (Chișinău: Prut Internațional, 2013), care vine să completeze și să aprofundeze altele două ediții la temă, apărute anterior (1996 și 2008).

Accentul stilistic de bază în creația interpretativă a lui Mihai Ciobanu cade, bineînțeles, pe muzica neo–tradițională, o muzică de sorginte folclorică, țărănească, de regulă, revizuită, reinventată, prelucrată, recompusă și rearanjată în formă scrisă, prin efortul inovator al noilor profesioniști ai artei populare (compozitorii, aranșorii, dirijorii, poeții, textierii, folcloriștii, interpreții, instrumentiștii, cantautorii). Presa, mass media în general, continuă să acrediteze acest fenomen nou în arta populară contemporană cu termenii vechi, improprii, inadecvați, precum „folclor“ sau „muzică populară“, înțeleasă ca muzică de sorginte exclusiv „țărănească“, pe care o tratează drept emblemă și etalon al culturii naționale „autentice“.

Aproape jumătate din repertoriul maestrului Mihai Ciobanu reprezintă tocmai creațiile de autor, creații elaborate „în stil folcloric“ sau „în caracter popular“ — marca identitară a muzicii neo–tradiționale. Acestea constituie lucrări ce exprimă un grad mai mare sau mai mic de originalitate creativă, atât la nivelul textului literar, cât și la cel muzical. Cântecele sunt izvodite, compuse sau recompose de profesioniștii artei populare contemporane, după canonul și modelele creației folclorice vechi (genuri, stiluri, limbaje), dându-le o

de recruți „Pe doi ani la revedere“ (pe muzică tradițională, versuri de Anatol Ciocanu, o primă audiere — în cadrul Festivalului televizat „Cântați cu noi“, 1980), dar și cântecul de dragoste „Mândra mea s-a măritat“ (muzică și versuri semnate de protagonist). Aceste cântece, ca și multe alte creații emblematice din repertoriul său, au devenit șlagăre, veritabile hit-uri prin anii '80–'90, iradiind în spațiul mediatic până în zilele noastre. Cele mai multe cântece izvodite și interpretate de Mihai Ciobanu s-au încifrat adânc în mentalul colectiv, devenind astfel un obiect al admirației și delectării estetice, blazon al aspirațiilor și al identității culturale profunde. Pentru mulți artiști consacrați pe piața mediatică și comercială, de dincoace și de dincolo de Prut (Benone Sinulescu, Irina Loghin, Ion Dolănescu, Fuego, spre exemplu), cântecele sale constituie o importantă sursă de inspirație, dar și de îmbogățire a repertoriului, deseori circulând sub forma anonimului folcloric.

Un număr impunător (încă necuantificat) de creații au fost înregistrate de artist pe suportul unei întregi serii de LP-uri, casete, CD-uri și DVD-uri, însușind în total circa 65 de ediții tematice. Unele albume de CD/DVD au apărut sub titulaturi speciale, sugestive, cu caracter generic. Printre acestea menționăm albume-

Cu Petre Neamțu și Grigore Vieru

nouă înfățișare combinatorică și discursivă în cuprinsul unor forme mai complexe și mai elevate din punct de vedere compozițional și al expresivității. Sunt create astfel

Cu Valentina și Vasile Romanciuc, soția Valentina, 2013

noi forme lirice și lirico-epice cantabile, impregnate cu intonații muzicale vechi, forme, care își asumă rolul de dublete folclorice contemporane, un fel de „neo-folclor”, deseori chiar fiind percepute de publicul larg ca și „folclor”. În textele destinate cântării, poezii își focalizează atenția, mai cu seamă, pe temele sociale stringente, de actualitate, cum ar fi: înstrăinarea de casa părintească, de vatră, de baștină, de neamuri, de familie, de comunitatea rurală paternă, de tradiții și obiceiuri, inclusiv urbanizarea, migrația, nostalgia romantică a tinereții, elanul patriotic, conștiința națională etc.

Astfel, în repertoriul lui Mihai Ciobanu putem evidenția o serie de cântece-manifest, care comportă semnificația de simbol al destinului, credinței, suferinței, speranței și bucuriei, imagini adânc imprimate în sufletul, memoria și conștiința socială a băștinașilor. Simbolul nostalgiei satului, al chipului matern și al casei părintești e încifrat, spre exemplu, în cântecele „Casa părintească” (muz. de C. Rusnac, vers. de V. Romanciuc), „Inimioară, nu ofta” (muz. de M. Ciobanu, vers. de V. Romanciuc), „Trei mări și un râușor” (vers. de V. Romanciuc) ș. a. Meditația profundă asupra sensului și rostului vieții omului este redată în cântecele cu caracter poetic, intitulate sugestiv: „Anii nu se uită-n calendar” (muz. de M. Ciobanu, vers. de V. Romanciuc), „Anii cei mai dragi din viața mea” (muz. de Panfil Roată, vers. de Gr. Vieru), „Codrule, de-aș fi ca tine” (muz. și versurile autorului) ș. a. Conotația durerii și a suferinței, generată de pierderea celor dragi, e criptată în conținutul cântecului elegiac „Busuioc înlăcrimat”. Imaginea copilăriei, ca și paradis al fericirii și speranței eterne, transpare, de pildă, în cântecul „Copilărie, parc-ai fost mai ieri”. Tema dramatică a migrației, a pustiirii satelor străbune și a înstrăinării oamenilor de meleagul lor natal este profund abordată în creația marelui poet național Grigore Vieru, în special, în cântecul „Vremea asta nu-i a mea”, cu versuri și muzică semnate de Domnia Sa. Grigore Vieru semnează și versurile cunoscutului cântec-testament „Feciorașii mei cei dragi” (muz. de Ion Caranfil), dar și textul emblematic al cântec-manifest „Casa părintească nu se vinde” (muz. de Mihai Ciobanu), care exprimă un îndemn su-

blim, o povață, o „saga” profundă, plină de învățături și credință morală pentru urmași ai neamului străbun.

Din lipsă acută de spațiu, ne limităm aici la cele menționate. Cred că nu am greși afirmând, că arta interpretativă a maestrului Mihai Ciobanu reprezintă un valoros ram de cultură ce înobilează sufletul și inima. Aportul său merită toată aprecierea, cunoașterea, recunoașterea, studierea, susținerea, admirația și promovarea, întru consolidarea și valorificarea în continuare a eului culturii noastre naționale, în contextul marilor stiluri populare și etnice, pe arena largă a performanței, diversității, competitivității și expresivității artistice a lumii moderne, globale, mondializate.

La mulți ani, stimate Maestre Mihai Ciobanu! Noi realizări, bucurii și împliniri Vă urăm!

„Cristale de memorie“

Recent, incinta Bibliotecii publice din satul Costești, Ialoveni, a devenit neîncăpătoare pentru amintirile persoanelor care au supraviețuit deportărilor staliniste, dar și pentru impresiile tinerei generații, care încă mai are posibilitatea să ia lecții „vii“ de istorie. La discuția publică au venit supraviețuitori ai gulag-urilor

în ce constă meseria unui jurnalist TV, de a vă dezvolta capacitățile de gândire critică și nu în ultimul rând de a vă provoca la discuție. La tema deportărilor s-au făcut numeroase materiale și investigații pe parcursul anilor, dar Maria a știut să găsească acel unghi original de abordare, prin prisma generațiilor ce au urmat“, a

Marcați de cele relatate de dna Corcodel, cei prezenți au intervenit în discuție, depănând amintiri legate de noaptea deportărilor și despre perioada petrecută pe pământurile înghețate ale Siberiei.

Parascovia Carp din Costești a povestit despre familia sa care a fost deportată, iar la întoarcerea în țară și în sat au aflat că toată averea le-a fost confiscată. Au urmat multe alte piedici puse de conducere, doar pentru că fusese deportată.

„Tineretul trebuie să cunoască despre aceste evenimente tragice, aceasta e istoria, noi am trecut prin toate acestea și deja știm, dar ei trebuie să învețe“, a menționat dna Elena.

Un alt costeștean ce a suferit este Ion Mereacre. La cei 80 de ani ai săi, el ține minte, ca și când s-ar fi întâmplat ieri, calvarul prin care a trecut cu familia sa. „Nu doresc nici puiului de șarpe să treacă prin ce am trecut noi. Familia noastră din nouă persoane, de asemenea, a fost deportată“ — a menționat el, după ce a încercat să mai descrețească frunțile celor apăsăți de amintirile negre cu o întâmplare mai hazlie, pe care a trăit-o în Siberia.

„Tinerii nu au posibilitatea să învețe în profunzime despre teroarea deportărilor pe băncile școlii. Manualele oferă informație seacă și foarte puțină. Astfel, interesul elevilor pentru această problemă se stinge“ — a menționat șeful Secției de cultură din Ialoveni, Tudor Grigoriță.

Unii tineri și-au exprimat opinia asupra acestui subiect. „E adevărat că cel la liceu aflăm puțină informație despre acest subiect. Ar trebui să fie mai mult lucru experimental, inclusiv la lecții să se practice interviurile cu persoanele deportate, ca tinerii să cunoască nu doar din carte ce s-a întâmplat în trecutul nu foarte îndepărtat“.

La final, Valentina Corcodel a propus păstrarea unui moment de reculegere în memoria celor 10 persoane decedate în intervalul de timp de la începerea redactării cărții până la scoaterea acestora de sub tipar. Ea

staliniste din satele Costești și Pojăreni, profesori de istorie cu discipolii săi și localnici din Costești. Varvara-Valentina Corcodel și-a prezentat ultima lucrare cu amintirile deportaților — „Cristale de memorie“.

Tonul discuției a fost dat de reportajul TV realizat de jurnalista Maria Șveț, de la Reporter de Gardă — **„Lecția deportărilor pentru patru generații de învățători“**, care a reflectat istoria unei familii de pedagogi din satul Pojăreni, deportate în Siberia. Alte trei generații — descendente ale familiei Domnica și Ilie Tătaru, au continuat tradiția și au devenit și ei pedagogi: fiica Elena — profesoară de biologie și chimie în Pojăreni, fiul mai mare — pedagog în Siberia. Nepoții și strănepoții au luat și ei această cale, doar că ei activează în Uniunea Europeană.

„Scopul proiecției video este de a vă ajuta să înțelegeți mai bine

menționat coordonatorul programului media al IREX Europa, Daniela Galai.

Elevele Andreea Terenti și Ana Burdujanu de la Liceului Teoretic „Olimp“ din Costești au recitat **„Balada celor deportați“** scrisă de poetul Grigore Vieru.

Varvara-Valentina Corcodel din satul Ulmu, Ialoveni a prezentat ultima sa lucrare „Cristale de memorie“, ce cuprinde o culegere de mărturii ale deportaților și rudelor acestora, ale oamenilor de rând, dar și povestiri despre unele personalități care au trecut prin calvarul Gulagului. Cu această carte autoarea intenționează să rupă tăcerea, pentru a-i reabilita pe deplin pe suferinzii deportărilor și să atragă atenția generațiilor mai tinere asupra acestor evenimente tragice, pentru a evita în viitor repetarea unor scenarii similare.

le-a oferit câte o carte consătenilor care au participat la acest eveniment și care au trăit pe viu istoria deportărilor.

„A fost o lecție de suflet pentru noi, care ne face să avem o nouă viziune asupra acestei drame istorice” — a menționat Alina Bivol, participantă la eveniment.

În încheiere, dna primar Natalia Petrea și șefa bibliotecii gazdă, Maria Borta, au menționat că asemenea discuții sunt foarte utile, întrucât îi încurajează pe oameni să interacționeze, să afle mai multe lucruri și să-și creeze o opinie proprie despre cele expuse.

Evenimentul a fost organizat în cadrul programului „Consolidarea presei independente și a educației

mediatice”, implementat de IREX Europa, în parteneriat cu Novateca

și cu Biblioteca publică din s. Costești, Ialoveni.

SVETLANA CERNOV

Scriitorul Vasile Romanciuc, omagiat la Criuleni

Poetul Vasile Romanciuc a împlinit la 17 decembrie vârsta de 70 de ani. Cu această ocazie, angajatele Bibliotecii Publice „T. Isac” din Criuleni, în colaborare cu Școala de Arte din Criuleni, au organizat o serată

și din fondul de carte al bibliotecii — culegerile „Am un nume frumos”, „Copilul cu aripi de carte”, „O furnică în bibliotecă”.

O scurtă relatare despre viața și creația poetului a făcut Maria Ra-

Poprițac, bibliotecară în secția literatură pentru copii, a instalat și o expoziție de cărți semnate de autorul omagiat, pe care biblioteca le poate pune la dispoziția amatorilor creației sale.

Pentru o oră, sala mare a instituției a fost ocupată de copiii care au spus poezii din creația lui Vasile Romanciuc, au cântat cântece pe versurile lui, despre care au remarcat că sunt foarte melodioase și numai bune de folosit în scenariile teatrale. Și-au testat calitățile de declamatori Diana Iațco, Mădălina Cazacu, Veronica Istrati, Dana Mătu, Nelea Manin. Au cântat Sabina Macari, duetul Ion Bulat și Năstică Rusu, Alina Vacari, Valeria Nirca. Actoii studioului teatral „Micul Prinț” al Școlii de Arte au interpretat un fragment din spectacolul „După soare”, cu care au cucerit premiul mare la concursul republican „Tinere talente”, urmat de un recital de poezii semnate de Vasile Romanciuc.

Serata s-a încheiat cu îndemnul prezentatoarei Alisa Buchin „Să iubim și să citim frumoasele poezii ale lui Vasile Romanciuc!”

literar-muzicală pentru și cu participarea discipolilor ambelor instituții. Poetul Vasile Romanciuc este autorul a cca 12 cărți de poezie pentru copii, multe dintre ele făcând parte

peea, șefă de serviciu, iar serată a fost ca și o repetiție generală a întâlnirii cu scriitorul, pe care inimioasele bibliotecare au promis că o vor organiza ceva mai târziu. Natalia

Destinul cuvintelor ~ 19

Nume, numere și numerale

Oamenii străvechi au învățat să numere și să calculeze nu din cărți, ci din viață, în procesul muncii, agnoscându-și hrana, înălțând piramide și temple, cutreierând mări și oceane. Cel mai vechi procedeu de numerație a fost calculul pe degete. Mai târziu s-a trecut la exprimarea diferitelor numere cu ajutorul grămjoarelor de pietricele, scoici, osișoare. Locuitorii Americii de Sud întrebunțau la numărul animalelor sfori sau panglici multicolore cu noduri. Culorile reprezentau soiurile de animale, iar nodurile – capetele de vite. În acest scop se foloseau și brăiele sau șiragurile de scoici de diferite mărimi, forme și culori. Zilele erau însemnate prin creștături pe bucăți de lemn sau de os. Astfel a apărut *răbojul*.

Străvechiului obicei de a număra pe degete își datoresc apariția simbolurile numerice latine. Se presupune că **I** redă figura unui deget, **V** – figura unei mâini, cu degetele laterale depărtate și cele trei degete interioare îndoiate, **X** – figura a două mâini încrucișate. Cât privește cifrele pentru „sută” și „mie”, ele sunt de proveniență alfabetică: **C** reprezintă prima literă a cuvântului lat. *suta* „sută”, iar **M** – prima literă a cuvântului *milia* „mie”. Restul cifrelor romane s-au format după principiul îmbinărilor (compunerii sau scăderii) simbolurilor principale: **II**, **IV**, **VI**, **IX**, **XI**, **XX**, **CX** etc. Sistemul cifric roman a funcționat în țările vest-europene până prin secolele XII-XIII. După aceea a fost înlocuit treptat cu cifre arabe.

Calculul pe degete a pus începutul sistemelor de numerație cincinal, zecimal și douăzecimal. Sistemul cincinal, folosit pe vremuri de unele popoare din Africa, a evoluat pe baza numărului de degete de la o mână. Acest sistem avea denumiri numai pentru primele cinci numere. Următoarele numere erau denumite

respectiv: *cinci-unu*, *cinci-doi*, *cinci-trei* etc.

Multe popoare se foloseau la numărul de cele zece degete de la ambele mâini, adică calculau cu grupe numerice a câte zece unități. Principiul zecimal stă la baza sistemului actual de numerație, folosit de toate popoarele civilizate din lume.

Străvechiul popor maia de pe continentul american se servea de sistemul douăzecimal de numerație. Operațiile numerice erau efectuate cu ajutorul degetelor de la mâini și de la picioare. Același sistem îl foloseau și celții, triburi de limbă indo-europeană care, în mileniul I î.Hr., ocupau teritorii imense în vestul Europei.

Căpătase răspândire și așa-numitul sistem duzinal (sau douăsprezecimal), ce avea, de asemenea, proveniență anatomică. Întrucât cele patru degete de la mână, în afară de degetul mare (lateral), au în total douăsprezece falange, numărătoarea se efectua în limitele de la 1 până la 12. Babilonienii se foloseau de sistemul șasezecimal de numerație. Se presupune că acesta avea la bază un sistem mixt (cincinal-duzinal).

Dintre toate sistemele de numerație discutate s-a menținut până în prezent și a căpătat răspândire, după cum s-a spus, sistemul zecimal. El s-a dovedit a fi simplu și foarte comod din punct de vedere practic. De sistemul dat ne folosim și noi. Avem cifre și nume pentru cifre de la 1 până la 10. Restul simbolurilor numerice reprezintă îmbinări ale cifrelor 1-10. Denumirile românești ale cifrelor de la 1 până la 10 sunt de proveniență latină: *unu* (< *unus*), *doi* (< *dui*, *duae*), *trei* (< *tres*) etc. Procedul numărătoarei de la 11 până la 19 este vechi slav, dar se bazează tot pe elemente de origine latină: *un+spre+zece* – *edin na deseati*, *doi+spre+zece* – *dva na deseati*, *trei+spre+zece* – *tri na deseati* etc. După model vechi

slav sunt formate și numeralele: *do-uă+zece* – *dva deseati*, *trei+zece* – *tri deseati*, *cinc+zece* – *peati deseati* etc. Numeralul slavon *soroc* a pătruns în limba noastră doar cu sensul de „termen”, inițial având un înțeles concret „interval de timp cu durata de 40 de zile”.

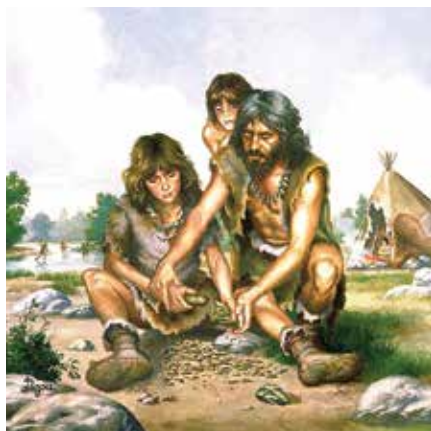
Termenul *sută* a fost moștenit din latina dunăreană (*suta*), unde e posibil să fi pătruns din protoslavă sau a fost împrumutat nemijlocit din vechea slavă (сѣто). *Mia* este, cu siguranță, un cuvânt moștenit din latină (*milia*, *mille*). Numeralesle *milion* și *miliard* ne-au venit din limbile romane moderne.

Trebuie menționat, de altfel, că nici celelalte sisteme de numerație nu au dispărut fără urmă. Încă până în prezent unele obiecte de uz casnic și de îmbrăcăminte noi le numărăm nu cu zecile, ci cu duzinele (vesela, cuțitele, lingurile, furculițele, batistele). Cuvântul *duzină* este de origine franceză. În franceză substantivul *douzaine* reprezintă un derivat sufixal de la numeralul *douze* „doisprezece”, semnificația lui fiind echivalentă cu cea din limba română „grup de douăsprezece obiecte de același fel, care formează un tot”. Din franceză cuvântul a pătruns în italiană, apoi de aici în neogreacă și numai după aceea în limba noastră, păstrându-și pronunțarea grecească. În sistemul monetar englez un șiling valorează 12 pence. Iată încă o reminiscență a străvechiului sistem de numerație duzinal.

Franceza păstrează și rămășițe ale sistemului douăzecimal, folosit pe vremuri de celți. Numeralul *optzeci*, de exemplu, este redat în franțuzește prin cuvintele *quatre vingt*, care literalmente înseamnă „patru-douăzeci”, adică „patru ori câte douăzeci”. Principala unitate monetară franceză *francul* este egală cu 20 de su.

De la babilonieni ne-a rămas îm-

părțirea orei în 60 de minute, a minutului în 60 de secunde, precum și divizarea circumferinței în 360 de grade, a gradului în 60 de minute, a minutului în 60 de secunde.

Origine numerică au multe cuvinte din limba noastră. Pe unele le-am moștenit din latină, pe altele le-am împrumutat gata formate din limbile de contact. Numeroase cuvinte de acest fel au fost create pe teren propriu: *unional*, *unisilabic*, *triunghi*, *patrulator*, *pătrar*, *pătrime*, *șesime*, *zecimal* etc.

Ideea de „doi” stă la baza mai multor termeni: *dual*, *dualism*, *dualitate*, *a dubla*, *dubiu*, *dubios*, *doublet*, *duplex*, *duplicat*, *duplicitate*, *a îndupleca*. *Dubiu* „îndoială, nesiguranță” și *dubios* „nesigur, îndoielnic” sunt cuvinte moștenite din latină, unde aveau respectiv formele *dubius* și *dubiosus*, acestea reprezentând formații de la *duo* „doi”. Din *duo* a rezultat lat. *duellum* „luptă în doi”, care în limba noastră, prin intermediul francezei, a dat *duel*.

Cuvântul *bis*, prin care solicităm repetarea unei părți dintr-un program artistic, redă adverbul lat. *bis* „de două ori”, format de la *duis*. Elementul de compunere *bi-* „doi, de două ori, dublu” (din lat.-rom. *bi*, *bis*) îl conțin termenii: *bienal*, *bienar*, *biped*, *bisect*, *bisectoare*, *biscuit*, *biceps*, *bicefal*, *bicicletă*. Cuvântul *biscuit* ne-a venit din franceză, la bază având expresia lat. *bis coctus* „copt de două ori”, „răscopt”. Aceeași etimologie o are *pișcot* (produs de patiserie), care însă a avut de parcurs o cale mai lungă: rom. *pișcot* < ung. *piskóta* < it. *biskotto* < lat. *bis coctus*.

Substantivul cu valoare numerică *pereche* provine din lat. *peric(u)la*

„egal, la fel, asemănător, pereche”. Urmat de determinări, cuvântul desemnează un grup de două obiecte de același fel, întrebuițate numai împreună (*o pereche de mănuși*, *o pereche de pantofi*). Cu termenul în cauză putem denumi și un obiect alcătuit din două părți identice și simetrice (*o pereche de ochelari*). *Pereche* mai poate însemna un grup de două persoane de sex opus (unite prin căsătorie), precum și fiecare dintre cele două persoane care formează o pereche. Cuvântul e folosit frecvent în limba vorbită și în cea populară. Pe baza lui au luat ființă expresiile: *a fi fără pereche*, *a nu avea pereche*.

Trifoi, numele unei plante furajere cu frunze compuse din trei foliole, provine din lat. *trifolium* „trei frunze”. Numeralul *trei* îl conțin în structura lor termenii: *triathlon* „concurs sportiv, constând din trei probe”, *trident* „furcă cu trei dinți, simbol al puterii zeului Neptun”, *tricorn* „pălărie bărbătească, având borurile îndoit în trei colțuri”, *trimestru* „perioadă de trei luni consecutive”, *trirema* „corabie cu trei rânduri de vâsle (instalate la trei niveluri)”.

Românii numeau mai întâi *trivium* răspântia a trei drumuri, iar după aceea locul unde se întâlnesc toți, piața publică. Derivatul acestui cuvânt *trivialis* a ajuns să semnifice mai târziu ceea ce înțelegem noi astăzi prin cuvântul *trivial* „vulgar, grosolan, obscen”. A vorbi *trivial* înseamnă a vorbi neîngrijit, necuviincios, ca la piață.

Și încă ceva despre numeralul *trei*. În latină *tertius* însemna „al treilea”. Femininul acestuia *tertia* în italiană a dat naștere termenilor *terzo* și *terza*, de unde au fost împrumutați în română *terț* „al treilea”, *terță* „intervalul dintre două sunete ale gamei, la distanța de trei trepte”. Din aceeași familie de cuvinte fac parte lat. *testis* „a treia persoană”, „martor”, precum și lat. *testor* „a depune mărturie”, de unde lat. *testamentum*, care în limba noastră a dat *testament*. Aici aparțin și formațiile prefixale: *a atesta* „a confirma un adevăr”, *a contesta* „a tăgădui, a nu recunoaște ceva”, *a detesta* „a disprețui”, *a protesta* „a dezaproba, a se împotrivi”. Adverbul *anțărt* reprodu-

ce expresia latină *anno tertio* „anul al treilea” (acum trei ani).

Numeral la bază e și termenul *punci* (rus. *punș*). Cuvântul ne-a venit dintr-o limbă europeană modernă, însă idiomul lui de origine este indiana. În limba locuitorilor Indiei *pancea* înseamnă „cinci”. Băutura alcoolică, numită *punci*, se pregătește dintr-un amestec de cinci ingrediente (rom sau rachiu, ceai, zahăr, lămâie și scorțișoară).

Proveniența numerică a unor cuvinte nici nu poate fi bănuită. Au pierdut legătura cu noțiunea de „zece” termenii *decembrie* (a zecea lună a anului în vechiul calendar roman), *decan* (lat. *decanus* „șeful unui grup de zece”), *dinar* (lat. *dinarius* „moneta echivalentă cu zece ași”), verbul *a decima* „a omorî oameni în mare număr”, sensul etimonului său fiind „a pedepsi o unitate militară, executând pe fiecare al zecelea soldat”. Cuvântul *dijmă*, care ne-a venit din slavă (*dijma*) sau din ungară (*dezsma*), reprezintă, de asemenea, la origine numeralul lat. *decima* „a zecea (parte)”.

La baza termenului medical *duoden* stă îmbinarea de cuvinte latine „intestin lung de 12 degete”. Mai târziu, pentru comoditate, expresia a fost redusă la două cuvinte *duodenum digitorum* „de 12 degete”, din care ulterior a rămas să se folosească unul singur *duodenum* „doisprezece”.

Cuvântul *carantină* tănuiește în sine numeralul francez *quarante* „patruzeci”. Patruzeci de zile dura în trecut perioada de izolare preventivă pentru combaterea bolilor contagioase. Astăzi carantina poate dura și mai puțin de patruzeci de zile. Astfel că ideea de număr lipsește în sensul actual al termenului.

După cum se poate observa, atât elementele lexicale moștenite și împrumutate, cât și formațiile pe teren propriu, în marea lor majoritate, țin de domeniul terminologiei.

Formarea competenței specifice sincronizarea cântului instrumental în ansamblu prin elaborarea Programului de stimulare motivațională pentru învățare

VICTOR SÎRBU, profesor, conducător de orchestră, gr. did. I,
Școala de muzică pentru copii mun. Ungheni

„Muzica este mediatorul dintre
viața spirituală și cea a simțurilor.”

LUDWIG VAN BEETHOVEN

În procesul instructiv-educativ, modalitatea de furnizare a feed-backului, componenta cu caracter reglator prezintă în întreaga activitatea didactică are rol hotărâtor în ceea ce privește eficiența învățării realizată de către elevi. De aceea, nevoia de afirmare, va fi exploatată cu succes, în condițiile în care cadrul didactic poate intui direcțiile de acțiune și formele de manifestare specifice. Totodată, satisfacerea nevoii elevilor de a participa la alegerea repertoriului, pieselor, aranjamentelor muzicale trebuie permanent încurajată, astfel încât să devină o obișnuință.

În calitate de conducător artistic al orchestrei și totodată profesor de clarinet, am înțeles că, motivația este un **produs** al activității de învățare. De aceea, cunoașterea motivelor ce-l impulsionează pe elev să frecventeze cu satisfacție ocupațiile în *orchestră* este importantă pentru a finaliza activitățile preconizate, care vor fi demonstrate în cadrul evoluării cu succes a orchestrei.

Aspectele mai jos menționate conturează o imagine de ansamblu ofertantă din punct de vedere a procesului de fundamentare a domeniilor de conținut, dar și a principalelor direcții de activitate în vederea formării competenței specifice **sincronizarea cântului instrumental în ansamblu**.

Având ca obiectiv principal implementarea unui **program** de intervenție realizat în direcția creșterii nivelului motivațional, consider necesară colaborarea cu cadrele didactice implicate în pregătirea școlară a copiilor, părinților și desigur a actanților de bază - elevii.

Cu alte cuvinte, pot spune că în baza acestui program se va optimiza strategiile didactice utilizate în raport cu învățarea. În cadrul activităților desfășurate pornind de la principiile programului de stimulare motivațională propus, elevii pot fi mult mai angajați în propriul proces de formare, deoarece acesta le oferă suportul de care au nevoie în învățare.

Totodată, cadrul didactic este cel care:

- trebuie să își stabilească propriile scopuri, în acord cu conținuturile predate, tipurile de secvențe didactice realizate la clasă, sau cu direcțiile de acțiune practică, iar elevul va fi încurajat, de asemenea, să își

stabilească anumite scopuri, în raport cu propria sa activitate de învățare;

- stabilește obiective care se vor realiza astfel încât acestea să îndeplinească criteriile în prealabil stabilite, precum: credibilitate, claritate, atractivitate, utilitate, realism;

La nivelul activităților specifice orchestrei, consider de importanță majoră valorificarea achizițiilor anterioare, prin acțiuni ce vizează integrarea în manieră sistemică în cadrul acestora a noilor cunoștințe, priceperi, deprinderi, competențe etc. La fel, învățare prin cooperare promovată prin intermediul programului de stimulare motivațională poate înregistra beneficii precum: dezvoltarea abilităților de relaționare pozitivă cu colegii, sporirea încrederii în posibilitatea finalizării cu succes a unei sarcini, cultivarea empatiei, cultivarea disponibilității de a coopera cu colegii, deoarece înlocuirea individualismului în învățare cu activitățile bazate pe cooperare necesită o atenție sporită din partea cadrelor didactice în ceea ce privește distribuția sarcinilor de învățare pe grupe de lucru, dar și a repartizării sarcinilor la nivelul fiecărui grup în parte.

Aspectul pragmatic al formării competenței **sincronizarea cântului instrumental în ansamblu** constă în structurarea informațiilor relevante, specifice realizării eficiente creșterii nivelului motivațional în raport cu învățare, oferirea unui model de program eficient de intervenție în acest domeniu, elaborarea sau adaptarea unor instrumente de investigare specifice grupului instruit.

Importanța pe care identificarea și analiza factorilor de sprijin motivațional care influențează procesul instructiv-educativ o are este cu atât mai mare cu cât considerăm că la nivelul literaturii de specialitate autohtone există insuficiente astfel de preocupări. Rolul programului propus este în a oferi un model de conceptualizare a unei intervenții educaționale eficiente și sistematice, în sensul optimizării procesului instructiv-educativ, sub aspectul dezvoltării la elevi a unei atitudini motivate față de învățare.

Activitatea de învățare este necesar să fie motivată tot timpul, iar profesorul trebuie s-o mențină eficientă și benefică pentru elevi, aplicând procedee psihopedagogice bine gândite la nivel individual cât și de grup. De aceea, consider Programul elaborat unul eficient, relevant, care asigură un progres școlar al elevului preocupat de *muzică*.

Programului de stimulare motivațională pentru învățare destinat elevilor

Măsurile întreprinse	Public vizat	Indicatori de performanță
Crearea unui anturaj confortabil pentru repetiții: sala de clasă, iluminarea, propagarea corectă a sunetului	Elevi	Predispoziție constructivă pentru ocupațiile în cadrul orchestrei
Aprecieri verbale individuale prin exerciții de demonstrație, interpretare,	Elevii	Stimularea încrederii în capacitatea de a reuși;
Motivare pozitivă produsă prin stimulări premiale (lauda, încurajarea, premiarea)	Elevii, părinții	Se soldează cu efecte benefice: preferarea, a activităților, angajarea etc.
Organizarea evoluărilor în fața părinților (concert); Optimizarea interpretării pe baza analizei reacției publicului	Elevii	Stimularea interesului părinților pentru implicarea în educarea artistică a copilului;
Organizarea activităților culturale împreună cu alți pedagogi	Cadrelor didactice	Promovarea schimbului de experiență între cadrele didactice
Promovarea cooperării în cadrul grupului în scopul integrării fiecărui membru al orchestrei	Elevii	Stimularea comunicării și instruirii reciproce între elevi
Alegerea în comun a pieselor pentru interpretare (repertoriul)	Elevii	Alegerea pieselor în dependență de trebuințele și interesele elevilor
Utilizarea limbajului profesional în cadrul comunicării	Cadrelor didactice Elevii	Utilizarea elementelor de limbaj muzical: melodia, ritmul, tempoul, nuanțele, frazarea, combinațiile timbrale
Păstrarea integrității personale a elevilor prin confidențialitate, evitarea observațiilor și obiectivelor publice	Cadrelor didactice	Sporirea încrederii în forțele proprii
Organizarea ieșirilor cu grupul în natură, spații pentru tineret	Membrii orchestrei	Consolidarea relațiilor de prietenie și colegialitate
Întâlniri cu profesioniști, vizionari, audiții ale interpreților instrumentalisti, schimburi de experiență	Elevii Specialiști	Pregătirea și desăvârșirea elevului-sufletor, în direcția intonației și muzicalității; Comunicarea interactivă în cadrul grupului
Orientarea elevilor în stabilirea standardelor de reușită	Elevii	Raportarea la reușitele anterioare și nu compararea cu ceilalți colegi
Orientarea elevilor să-și definească ei înșiși obiectivele învățării	Elevii	Stabilirea obiectivelor precise, pe termen scurt, bazate pe capacitățile elevilor
- Verbalizarea sau interpretarea în anumite situații, atunci când execută o sarcină profesorul - Profesorul trebuie să-l obișnuiască pe elev să nu se judece prea sever și să nu se cu labilizeze atunci când greșește.	Membrii orchestrei	Identificarea procedurilor care sunt bine executate și a celor care mai necesită exerciții de ameliorare
Propagarea laturii educației auzului muzical prin studiul solfegiilor și cântatul în cor.	Membrii orchestrei	Dezvoltarea și atingerea, de către viitorul instrumentist a unui nivel artistic, cât mai înalt.
Utilizarea strategiilor de învățare care includ sarcini și orientări pentru a demonstra că intonația este în legătură directă cu funcția tonală.	Membrii orchestrei	Conștientizarea rolului legăturii dintre intonație și funcție tonală
Formarea la elevi a tehnicilor interpretării: respirația, articulația sunetelor, tehnica degetelor, emisia sunetelor, etc.	Membrii orchestrei	Stăpânirea deplină a instrumentului, pentru a cânta corect și cu ușurință; Înșușirea tehnicilor de interpretare: Tehnica buzelor; Tehnica limbii; Tehnica degetelor; Tehnica respirației.
Aplicarea exercițiilor melodice, armonice, ritmice realizate individual, pe partide și în ansamblu	Membrii orchestrei	Interpretare corectă din punct de vedere tehnic
Interpretarea respectând partitura și indicațiile dirijorale	Membrii orchestrei	Respectarea indicațiilor dirijorului
Respectarea disciplinei specifice unei formații muzicale	Membrii orchestrei	- Reguli ale cântării în colectiv: elemente de conduită a membrilor formației instrumentale în cadrul unei manifestări artistice, comportament scenic, etc. - Colaborarea în asigurarea reușitei, conștiința contribuției individuale la actul artistic colectiv, satisfacția față de propriile rezultate, respectul față de valorile arte, etc.

Consider că, cel mai important *obiectiv* care trebuie realizat (în baza Programului) este de a proiecta opțiunile spre specializare (orientarea profesională) a elevilor într-un sistem care să permită capacitatea de comunicare în mediul artistic dar și într-un sistem social în care urmează să se integreze ca și producător și consumator avizat de artă. De aceea am abordat flexibil demersul didactic, căile, metodele și mijloacele adecvate individualității elevului dar și cel al sincronizării învățării.

La nivel de orchestră se dezvoltă activități bazate pe: *principiul pasiunii; principiul intuiției; principiul corelației*

educației muzicale cu viața; principiul de la practică la teorie.

Motivarea elevilor pentru a frecventa un ansamblu orchestral este direct determinată de formarea unor competențe specifice prin care profesorul trebuie să-i convingă pe aceștia că prin eforturi susținute pot să reușească. El poate aduce drept argument și faptul că o mare parte din reușita elevilor buni se datorează **efortului**. Toate aceste sugestii arată, o dată în plus, că problemele de motivație ale elevilor sunt extrem de diverse, iar intervenția profesorului nu se poate baza pe rețete, ci trebuie adaptată la fiecare situație în parte.

Mare spirit al științei și filosofiei moderne

(150 de ani de la naștere)

La 2 ianuarie s-au împlinit 150 de ani de la nașterea lui **Constantin Rădulescu-Motru**, filosof, logician și psiholog de anvergură europeană, profesor universitar, membru titular al Academiei Române (1923), repus în drepturi, în 1990.

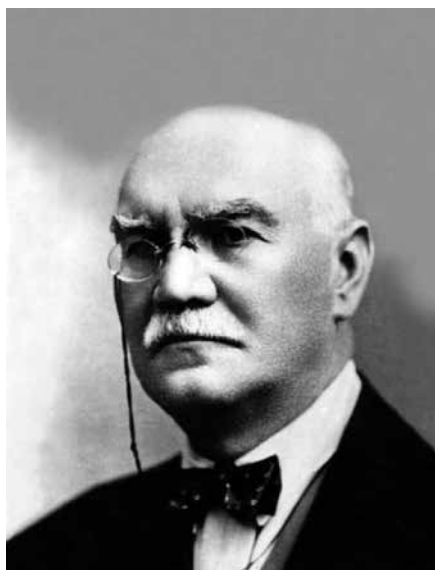
După terminarea studiilor liceale, în 1885 se înscrie simultan la Facultatea de Drept și la Facultatea de Litere și Filosofie ale Universității din București.

În 1888 obține licența în drept, iar în 1889 — în istoria filosofiei cu tema *Realitatea empirică și condițiunile cunoștinței*. A fost unul din discipolii lui Titu Maiorescu, între ei stabilindu-se legături spirituale puternice și de lungă durată. Și-a aprofundat studiile în Franța și Germania, unde susține în 1893 teza de doctor în filosofie, avându-l în calitate de ctitor pe Wilhelm Wundt, care-l orientează în domeniul psihologiei experimentale și etnopsihologiei (psihologia popoarelor).

Revenit în țară (1893), activează un timp ca avocat, secretar și bibliotecar al Fundației Universitare Carol I, director și inspector general al învățământului secundar și superior, publicând o serie de articole filosofice și științifice în *Convorbiri literare*. La 1897 este numit conferențiar de istoria filosofiei antice și de estetică și profesor definitiv (1904) la Catedra de Psihologie, Logică și Teoria Cunoștinței a Universității din București. Înființează primul laborator de psihologie experimentală din România (1906).

Intensa-i activitate publicistică și organizatorică în domeniul filosofiei și psihologiei, a dus la înființarea primei reviste de filosofie românească (1897), numită inițial *Studii filosofice*, iar din 1923 *Revista de filozofie*, care apare și astăzi. A pus bazele revistei *Anale de psihologie* (1934), iar la 1937 — *Jurnal de psihotehnică*;

a înființat și a condus *Noua revistă română* (1900) și *Ideea europeană* (1919). Dar cea mai importantă din-

tre realizările sale sociale o constituie întemeierea *Societății de studii filosofice* (1910), care a devenit ulterior *Societatea Română de Filosofie* și va avea un rol decisiv în revitalizarea și stimularea mișcării filosofice românești.

Participant activ la evenimentele Unirii, devenind unul dintre militanții convinși ai fondării României Mari. A fost deputat (1912) și senator din partea Partidului Național Țărănesc (1918, 1926, 1929, 1932).

Autor prolific cu valoroase și diverse contribuții, Constantin Rădulescu-Motru ne-a lăsat următoarele lucrări: *Fr. Nietzsche. Viața și filosofia sa*; *Studiu de logică generală* (1897); *Problemele psihologiei* (1898); *Rolul social al filosofiei* (1899); *Știința și energia* (1902); *Valoarea silogismului*; *Cultura română și politicianismul* (1908); *Naționalismul și Sufletul neamului nostru* (1910); *Elemente de metafizică* (1912); *Personalismul energetic* (1927), *Elemente de metafizică pe baza filosofiei kantiene* (1928); *Vocația ca factor hotărâtor*

în cultura popoarelor (1932); *Românismul, catehismul unei noi spiritualități* (1936); *Psihologia poporului român* (1937); *Conștiința etnicului și conștiința națională* (1942); *Eticul românesc. Comunitate de origine, limbă și destin* (1942); *Rostul filosofiei* (1942); *Rolul educativ al filosofiei* (1944), *Morala personalismului energetic* (1946); *Materialismul și personalismul în filosofie* (1947); *Cercetări experimentale asupra inteligenței la români etc.*

În tinerețe, C. Rădulescu-Motru este influențat de gândirea lui Kant, pe care-l consideră întemeietorul concepției personaliste atât în teoria cunoașterii, în care pune accentul pe rolul activ al sensibilității și al gândirii în construcția obiectului cunoașterii, care nu mai este un dat ca atare, cât și în domeniul eticii, în care proclamă responsabilitatea morală a persoanei. Se îndepărtează de filosoful german prin înlocuirea conștiinței transcendente impersonale cu una individuală, cum era și firesc pentru psihologia vremii. Influența psihologiei, printre altele, se face vădită și în lucrările de logică ale lui Constantin Rădulescu-Motru. Amintim, în special, așa-numita „logică genetică” (curs din 1914), publicat mai târziu în volumul *Lecții de logică* (1943). Urmându-l pe Im. Kant, gânditorul român consideră, la rândul-i, că toate cunoștințele presupun o „organizare unificatoare”, pe de o parte, care ar depinde de capacitățile fiecărui individ și de experiența lui personală, pe de altă parte, — de o atitudine unitară organică ce ar acționa independentă de acestea. Anume pe o atare unitate a conștiinței se și bazează funcțiile sintetice ale cunoașterii limbajului extern: spațiul, timpul, asemănarea și diferențierea, raportul dintre întreg și parte, dintre cauză și efect, dintre intenție și scop. Însă această

unitate nu mai are caracterul rigid a priori și abstract pe care îl postulase filosoful german, ci devine o problemă personală, care se realizează diferențiat și, îndeosebi, evolutiv, adică odată cu desăvârșirea individului uman. Ideea dezvoltării gândirii vine de la Wundt, însă Rădulescu-Motru o dezvoltă pe două coordonate: filogenetic și ontogenetic. Filogenetic este influențat de cercetările lui W. Wundt din etnopsihologie și alte orientări care tratau despre orientarea pro-logică a omului primitiv. Ontogenetic, savantul român se apropie de concepția lui Jean Piaget care, de asemenea, vorbea despre gândirea preconceptuată la copii. Constantin Rădulescu-Motru vorbește despre o „gândire psihologică”, dar ea o precede pe cea logică, fiind mediata de „gândirea gramaticală”. Unele din ideile sale ne amintesc de epistemologia genetică a lui Piaget și de logica acestuia, apărută abia la 1949.

Ca filosof original, Rădulescu-Motru se impune cu lucrarea *Personalismul energetic*, sistemul său reprezentând “o știință obiectivă a

persoanei omenești luată ca o psihosferă ieșită din condițiile de existență ale universului întreg”. Dânsul consideră, în esență, că studiul persoanei sau al personalității care, în mod obligatoriu, trebuie să fie punctul central al oricărei filosofii, nu poate fi lăsat în seama psihologiei, ci necesită „o cercetare multidisciplinară, în care să fie reprezentate toate științele în pura lor esențialitate”. O astfel de „instanță științifică” nu poate fi decât filosofia, care se și ocupă de diferite ramuri de activitate ale persoanei umane, ca filosofia artei, a religiei, a culturii.

Personalismul energetic, conform concepției din tinerețe a autorului, tratează energia ca fiind substratul lumii externe obiective, precum și al celei interne subiective și reprezintă o soluție pentru depășirea dualismului substanțial dintre suflet și materie. În rezultat, personalismul energetic este concepția conform căreia „personalitatea umană este rezultatul unui proces evolutiv, pornind de la formele simple, materiale, de manifestare a ener-

giei, până la cele sufletești”. Altfel zis, problema nu este numai aceea de a încadra personalitatea umană în ciclul evolutiv al lumii, ci și în a-i preciza semnificația de cauză finală a evoluției.

Maiorescianul Constantin Rădulescu-Motru, în operele dedicate poporului nostru, utilizează frecvent, în mod declarat, termenul de „românism”, dar fără nicio implicație xenofobă, șovină sau antiminoritară.

Problema unității naționale devine pentru gânditor de competența unei discipline filosofice, în cadrul căreia își găsește nu numai justificarea istorică, lingvistică și culturală, ci și contextual-internațională.

În viziunea lui Rădulescu-Motru, conștiința unității naționale determină conștiința unității culturale a românilor. Acesta, considera marele filosof, este drumul cel bun spre înfripirea treptată a unei unități naționale de ordin superior a românilor și a etniilor conlocuitoare, adică a unei unități bazată pe conștiința unității de destin istoric, de fapt, cel mai profanat la ora actuală.

VALENTINA GROSU, sef BP, s. Pârlița, r. Fălești

„Clubul tânărului jurnalist”

Gama serviciilor moderne se îmbogățește la Biblioteca publică Pârlița, Fălești. La 25 ianuarie 2018 s-a lansat un nou serviciu: „Clubul tânărului jurnalist”

Astfel cei 12 tineri, care își doresc să afle ce înseamnă un adevărat jurnalist vor fi îndrumați de către Valentina Grosu, șef bibliotecă publică Pârlița. În perioada ianuarie-mai 2018 vor învăța cum poți fi un adevărat jurnalist, cum poți deosebi o știre falsă de una adevărată, ce este manipularea, propaganda. Vor fi inițiați și în arta fotografică, vor afla despre cum se scrie un articol de calitate, cum se desfășoară un interviu, dar și alte subiecte captivante, interesante și utile.

„Desigur, nu va lipsi nici lucrul în teren. Spre sfârșit planuim să lansăm o pagină de ziar local. Așa că, tinerii se vor simți adevărați reporteri. Ei vor scrie știri pe diverse teme, selectate de ei înșiși, interviuri, iar cele mai reușite vor fi publicate pe blogul bibliotecii și desigur pe pagina ziarului. La final, toate știrile vor fi adunate și publicate într-o broșură pe care o va primi în dar fiecare absolvent al Clubului tânărului jurnalist”, a subliniat bibliotecara Valentina Grosu.

La activitatea de lansare au fost alături de noi Daniela Galai și Daniela Popa, reprezentante a organizației IREX EUROPE, care au venit cu multe sfaturi și propuneri pentru tinerii jurnaliști. De asemenea a fost

prezent și Emil Coliban, redactor șef al radioului raional ECOFM Fălești, care la fel a dat sfaturi utile tinerilor din propria experiență. Nu a lipsit de la eveniment nici primarul satului Pârlița Mihail Neagu, care a promis că va susține tinerii jurnaliști cu materiale necesare pentru publicarea ziarului local. Toți le-au dorit succese mari și realizări frumoase.

La final, absolvenții vor primi și câte o diplomă de absolvire.

„Clubul tânărului jurnalist” este organizat în cadrul proiectului de educație mediatică la bibliotecă.

Seminarul regional 2018

Joi, 25 ianuarie 2018, în incinta Bibliotecii publice Corjova în colaborare cu Biblioteca Publică

a localității și anume a edificiilor-chie: biserica, primăria, casa de cultură, gimnaziul, grădinița, bibli-

multă migală din diferite lucrări bibliografice, din puținele documente arhiviste locale și centrale, de

prieteniei satului Corjova cu multe localități din România ca: Băile Herculane, Sibiu, Timișoara, Bolovașnița, Armeniș, Montana, Zăvoi și multe altele.

Un capitol aparte cuprinde vizita oaspeților de peste Prut, care au vizitat localitatea noastră cu ocazia Hramului satului, la Festivalul Fluierarilor și cu alte ocazii, zicând: La Corjova mergem ca acasă.

La sfârșit autorul a menționat: „Ca unul care sunt produsul acestui sat, prin amprenta puternică pe care a lăsat-o asupra mea, mă simt obligat să reconstitui în aceste modeste pagini imaginea trecutului, să fac să trăiască intens prezentul și să conturez viitorul.”

Lucrarea pe care o propune primarul Gheorghe Ojog rămâne document peste vremuri. Cei care vor veni vor putea continua aceste demersuri

Orășenească și Direcția Cultură și Turism Criuleni a avut loc Seminarul regional al bibliotecarilor din raionul Criuleni.

Colegilor mei le-am vorbit despre provocările și realizările care le are biblioteca în urma implementării SNB cum sunt: **Clubul Buneilor Moderne; Educația Mediatică; Bătălia cărților; Clubul de Engleză**, care au adus noi contingente de utilizatori.

A avut loc și lansarea de carte „**Corjova – satul meu din pragul casei**” scrisă de primarul localității noastre dl. Gheorghe Ojog.

Este o monografie dedicată satului Corjova, un document care prezintă o perspectivă istorică, culturală, etnografică, a unei zone de străveche civilizație românească. Lucrarea varsă lumină asupra procesului de dezvoltare

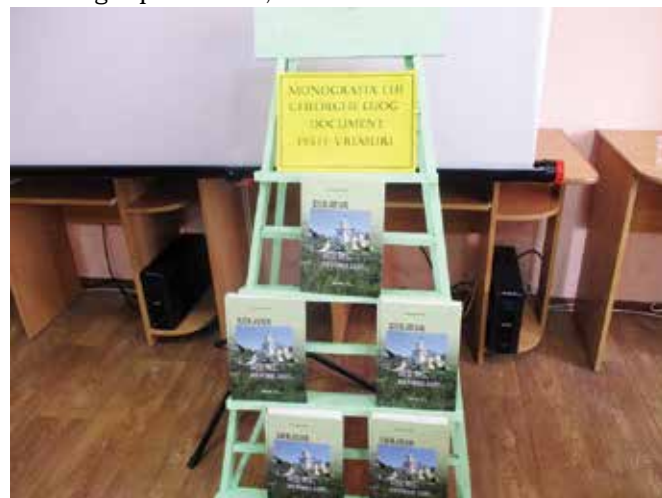
oteka, acestea fiind fie construite, fie renovate pentru a spori confortul băștinașilor.

Fiecare locuitor își are locul binemeritat în aciastă operă, în funcție de aportul său la dezvoltarea satului. Locul și-l găsesc și cei ce nu mai locuiesc pe aceste meleaguri, dar își aduc aminte cu căldură în suflet de această bucată de pământ, de-aseamenea și pentru cei în inima cărora Corjova a rămas un loc aparte după vizita acestui meleag. Este o carte bine ilustrată cu multe fotografii, care redau diferite etape de dezvoltare a satului.

Noi suntem martori de munca titanică depusă de ani de zile de domnul Gheorghe Ojog, scriind aciastă monografie, câte nopți nedormite l-au costat, căci ziua își îndeplinea funcția iar noaptea scria. Datele au fost extrase cu

la bătrânii satului, transmise din tată în fiu, a consultat și multe instituții din România.

În această monografie își împărtășesc gândurile, părerile, amintirile și cei care au fost nevoiți să se refugie peste Prut, dar

dorul de Corjova i-a mistuit mereu. Acestea sunt familiile Cireș, Zatic, Staci, Nagacevschi etc.

De-aseamenea autorul descrie despre înfiriparea

monografice cu aceiași pasiune, ardoare și patriotism.

La sfârșit autorul a dăruit la fiecare bibliotecă monografia sa cu autograf.

„Vatra merelor domnești“

În s. Terebna, la sfârșitul lui 2017, a avut loc lansarea cărții „Vatra merelor domnești“, de Tudor Țopa și Liviu Belâi, monografie apărută cu suportul firmei „Reforma-CM“, condusă de M. Ciobanu din localitate și SRL „Fercer-Lux“, dirijată de Cr. Condrea din Chișinău. Evenimentul a fost deschis cu o frumoasă prefață de moderatoarea dna Lucia Botnariuc, șefa BP Terebna.

Terebna e o gură de rai, sub razele soarelui blând stropit cu lacrimi de rouă cristalină, cu o cumpănă de fântână la o răscruce de șleahuri, cu o umbră de nuc, cu o toloacă de smarald, cu doldora de struguri pe costișă. Da, anume satul în care ne-am născut, cu prispa și pragul de la căsuța părintească și acel leagăn, care ne-am ȧesut visele în brațele lui, și acel aur revărsat prin sudoare pe ogoarele de o frumuseȧe copleșitoare, vatră voevodală străbună, renumită livada merelor domnești.

La eveniment au fost prezenȧi invitaȧii de onoare — autorii ediȧiei Tudor Țopa, Liviu Belâi, Iurii Garas, președintele raionului Edineȧ, Mihail Harabagiu, general-maior al Serviciului de salvare, Stela Botnari, șef finanȧe Edineȧ, ȘDE — Galina Mustăȧă, academicianul Viorel Prisăcaru, compozitorul Savellii Cojocar, Constantin Eȧco, doctor habilitat în medicină, consătenii — mândria satului: Victor Beșliu-doctor în știinȧe, Emilia Gheȧu, crainic — redactor la RadioMoldova, Marcel Ursu, ofiȧer în rezervă, Raisa Ceremuș, președintele AO „Speranȧă“ din Bălȧi, Mihai Condrea, ofiȧer în MAI. Mulȧi fii și fiice are Terebna în orice colȧ de lume, în orice localitate din Moldova, în satul natal, activând zilnic în diferite domenii — le spunem un sincer MULȧUMIM!

În primă audȧie a răsunat „Imnul satului Terebna“, versuri Magdalena Cimili, eleva Gimnaziului din localitate, muzică de S. Cojocar cu formaȧii folclorice „Stejarii“ și „Crăiȧele“.

Mesajul dlui primar Vitalii Vicol a venit către consăteni ca o rază de lumină: „Într-adevăr, Cartea, constituie „aurul curat“ ce ni l-au lăsat străbunii, care au ȧinut flacăra nestinsă a localităȧii, pentru ca noi s-o perpetu-

ăm mai departe și „să transformăm acest aur în valori eterne“. Această lucrare este un adevărat testament al trăirilor, faptelor, dorinȧelor, poveștilor culese cu multă dragoste și trudă de către autori, unul dintre ei ne este consătean - Liviu Belâi“.

Din partea APL titlurile „Cetățean de onoare“ al satului Terebna au

fost oferite domnilor T. Țopa, L. Belâi, sponsorului Cr. Condrea, generalului maior M. Harabagiu, iar cu scrisori de grațitudine M. Ciobanu, conducătorul firmei „Reforma-CM“, Raisa Ceremuș băștinașă din sat, președintele AO „Uniunea Speranȧă“ din Bălȧi cât și elevelor Magdalana Cimili, Alina Ȧăȧanu, Ploaie Diana, Alecciuc Mirela, care au scris poezii „Cântarea satului natal, „incluse în culegere. Stră-strănepotul lui moș Gheorghe Spănu, Laurenȧiu Spănu ne-a adus în dar „Legenda satului Terebna“.

Autorii au menȧionat că cuibul uman la Terebna ȧine aprinși tăciunii focului în vatră încă de pe când statul voevodal Moldova își făcuse apariȧia printre țările europene. Dar atestarea Terebnei avuse loc la 17 aprilie 1429, înrt-o carte domnească a vevodului Alexandru cel Bun. Terebna din arhaica veche înseamnă „pădure defrișată“. Siliștea creștea încet, înfruntând epidemiile și calamităȧile naturale. O vădită înflorire Terebna înregistrase în sec. XIX, când devenise proprietatea renumiȧilor moșieri Aristid Casso și Alexandru Krupenski. După reuniunea neamului din 1918, Coroana Regală Română i-a înzestrat pe 325 de nevoiași din Terebna cu 1029 ha de pământ, croite din moșiile boerești.

Veacul XX, bântuit de ani sece-toși, revoluȧii și războaie a lăsat urme tragice în istoria satului. În Războiul al Doilea Mondial localitatea a pierdut 67 de bărbaȧi. Iar unicul veteran de război Efim Spănu, ajuns la vârsta de 94 de ani, a adus de pe câmpul de luptă un glonȧ înfipt în șira spinării, pe care bătrânul îl poartă și azi.

Scump tribut a plătit acest sat basarabean și regimului criminal stalinist din cei 92 de terebneni deportaȧi forȧat în Siberia, la baștină au revenit numai 4 persoane azi fiind în viaȧă — Ana Ploaie, Vera Beșliu, Catinca Gheȧu și Eugenia Sanduleac.

Cu cântecul și voia bună oame-nii gospodari ai satului au întâmpinat oaspeȧii, au făcut clăci la ridicarea caselor, au strâns roadele aurii.

Dar astăzi cât dor ne poartă părinȧii... Și cum să ni-l facem prieten pe acest timp alergător, ca să ne întoarcem mai des în ograda casei părintești și să avem pe cine întreba ce faci mamă...? ce faci tată...? Și în ușa casei să fim întâmpinaȧi cu aceiași blândeȧe și căldură părintească.

Despre această dragoste pă-mântească au fost recitate poezii de către Vlad Vicol și Olesea Cimili. Elevii ce activează pe lângă Căminul cultural și picii de la Grădiniȧa „Pri-chindel“ din localitate ne-au adus în dar cântecele „Răsai“, „Cât trăim pe acest pământ“, „Copilăria“.

Directorul Căminului cultural, Constantin Cojocar a prezentat un program artistic cu formaȧiile „Stejarii“ și „Crăiȧele“ din localitate.

Participanȧii la eveniment au primit în dar această carte, dar ea v-a ajunge în fiecare casă din sat.

ZINAIDA MINCIUNĂ, șefa Bibliotecii Publice
VICTORIA ANTOCI, directorul Căminului Cultural

Grigore Vieru omagiat la Corjova

„Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi” — așa se definea poetul Grigore Vieru, care ar fi împlinit 83 de ani.

Administrația Publică Locală Corjova în frunte cu primarul satului Gheorghe Ojog, elevii gimnaziului, copii de la Grădinița „Porumbița” dar și admiratori ai poetului l-au omagiat pe Grigore Vieru, cel care a promovat scrisul latin, limba română, dragostea de plai și de neam. Grigore Vieru a fost mai mult de cât un poet, a fost însuși sufletul Basarabiei, el este poetul care trăiește și după moarte, iubit de copii și apreciat de cei maturi fiind prezent în viața noastră prin opera sa, prin cântecele sale, poezia patriotică și gândurile profunde în care se regăsește fiecare.

Parcul Ștefan cel Mare din satul Corjova ne oferă posibilitatea de a fi alături de chipul sculptat al poetului,

unde a luat cuvânt primarul satului, profesori ai gimnaziului și educatori ai grădiniței din localitate. Astfel, cei mici au aflat marea dorință a scriitorului de a trece Prutul fără graniță. Poezia și cântecele lui Grigore Vieru au răsunat la monumentul poetului în interpretarea copiilor de la grădiniță și a elevilor de la gimnaziu. Acest om plâpând a trăit în limba română, ducând pe umerii săi firavi crucea neamului nostru spre un viitor mai bun. Ne mândrim mult cu Grigore Vieru și credem că moștenirea care ne-a lăsat-o o vor admira multe generații mângâindu-și sufletul cu versurile sale.

Omagiul s-a încheiat cu depunere de flori și poze la monumentul poetului.

ELENA CASAPCIUC, trainer „Lab Cod”

Creative și ingeniozitate

Ora de Coding este o modalitate de a ghida copii în lumea miraculoasă a tehnologiilor. Biblioteca Raiona-

lă „Vasile Alecsandri” este un ajutor de nădejde al tuturor celor care vor să învețe niște lucruri utile și să contribuie la dezvoltarea aptitudinilor creative și ingenioase. În cadrul aces-

tor instruirii copiii pot prelua diferite metode de programare, ce le-ar oferi niște oportunități pentru crearea jocurilor proprii. Pentru implementarea cu succes a Serviciului Modern de Bibliotecă au fost instruiți voluntari, care sunt mâna dreaptă a bibliotecarului. Lansarea Cod Labului a avut loc în luna decembrie unde au participat în jur la 200 de copii și tineri din or. Telenesti. Participanții au fost instruiți în diferite platforme online cu ajutorul cărora copii au învățat programarea pentru joacă într-un mod mai deosebit și atractiv. Copii au fost ajutați de către voluntarii ca să înțeleagă noțiunile de bază ale programării și cum își pot crea

singuri aplicații și jocuri. Toate acestea învățate în cadrul ședinței vor contribui să gândească logic, le vor ajuta să învețe mai ușor matematica și alte obiecte exacte și să-și dezvolte imaginația. Startul a fost dat de elevii cl-II-b Gimnaziul „Mihai Eminescu”, profesoară dna Larisa Verejan. Utilizatorii au fost instruiți în programarea propriilor jocuri în Codul Flappy. Impactul instruirilor este deosebit, deoarece beneficiarii au menționat că orele au fost interesante și vor vizita mai des biblioteca. Acest Serviciu Modern va avea durabilitate deoarece prezintă un interes mare pentru beneficiarii de diferite categorii.

Vă așteptăm cu drag la bibliotecă!

Ninela Caranfil la Cricova de Ziua culturii

De Ziua Culturii și a celui mai mare poet clasic din literatura română, Mihai Eminescu, la Biblioteca Publică Cricova la data de 15 ianuarie a avut loc un spectacol literar-muzical intitulat „Eminescu-i țara mea” la care invitatul de onoare a fost chiar actrița și artista poporului din Republica Moldova Ninela Caranfil.

Sala de lectură a bibliotecii publice era arhiplină, spectatori și cititori de toate categoriile: de la Primarul localității, consilieri, profesori, educatori dar și oameni de rând au venit la spectacol cu mare dor de versurile lui Eminescu dar și de actrița Ninela Caranfil. Elevii de la Liceul Teoretic „Alexei Mateevici”, clasa 3 „B”, învățătoare Natalia Turtureanu, au pregătit și prezentat un recital de cântece și poezii, înscenări din opera marelui poet Mihai Eminescu. Cu mare drag i-a ascultat actrița pentru care i-a încurajat mult și i-a sfătuit să studieze opera și s-o învețe ori de câte ori va trebui căci au ce învăța de la el. Și-au expus gândurile pe marginea operei marelui poet și profesorii de limba română de liceu doamnele Tatiana Găină și Diana Zaharia la care au recitat și versuri din opera lui Mihai Eminescu.

Apoi pe „scenă” a urcat Ninela Caranfil, care a fost aplaudată chiar de la început. Cu un zâmbet pe față ea a vorbit cu spectatorii cu cuvinte calde și ademenitoare despre marele poet Eminescu, ce înseamnă el pentru ea, importanța operei pentru

poporul nostru apoi a recitat multe poezii din opera marelui poet, inclusiv și Scrisoarea a III-a. Apoi, spectatorii apoi au provocat-o să răspundă la multe întrebări din viața de actriță. La întrebarea la care rol jucat de ea ține mai mul, dânsa a răspuns: ro-

lul de mamă, pentru că este cel mai greu, o mamă trebuie să fie un geniu și să poarte o mare răspundere pentru că a dat viață unui copil. A vorbit despre întâlnirile cu spectatorii, turneele prin republică, dragostea față de spectator. Despre credința în Dumnezeu a vorbit mult și a început chiar recitalul cu o rugăciune. Cei prezenți în sală o admirau și o ascultau pentru prezentarea ei cu un

curaj uimitor și femei puternică vorbind și despre copilăria ei de la țară, cum discuta cu florile, păsările și cu Dochîța – capra din gospodăria lor.

O femei foarte simplă din popor și pentru popor, pentru neam și limbă, mereu luptând pentru ceva și mereu muncind. A vorbit de asemenea despre cele trei cărți editate:

„Tăcerea de până la cuvânt”, „Nebănuita forță a scenei” și „Bărbații din viața mea” pe care li-a dăruit bibliotecii publice, liceului din localitate și Dnului Primar Valentin Guțan. Lumea din sală au aplaudat-o, au încurajat-o că este o femei frumoasă și puternică. Surorile Elena și Maria, femei în vârstă i-au cântat romanțe pe versurile lui Eminescu, Părintele Nicolai, prezent și el la spectacol, a rămas uimit de cuvintele frumoase pentru Dumnezeu și despre tot ce cunoaște dânsa despre cuvântul lui Dumnezeu. Lumea nu se dădea plecată, așteptând să le mai zică ceva.

Primarul Valentin Guțan i-a mulțumit și i-a înmănat un buchet de flori și o carte cu „Aleea Domnitorilor” la Cricova cu speranța de a mai reveni

Vă mulțumim mult Dna Ninela Caranfil pentru tot ce ați făcut, pentru cultura poporului nostru, pentru seara pe care ne-ați dedicat-o cu suflet bun și mare.

Vă dorim multă sănătate, mulți ani și bunul Dumnezeu să vă aibă în pază!

Bogdan Petriceicu Hasdeu
1838—1907